

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ЗУБКОВ РУСЛАН СЕРГІЙОВИЧ

УДК: 353:330.322:300.341.1

**МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ
АКТИВНОСТІ В РЕГІОНІ: СТРАТЕГІЧНИЙ ВИМІР**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

доктора економічних наук

Одеса - 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Миколаївському міжрегіональному інституті розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, доцент
СКУПСЬКИЙ Руслан Миколайович,
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,
завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
ВОЙТ Сергій Миколайович,
ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова,
генеральний директор;

доктор економічних наук, доцент
ТРАНЧЕНКО Людмила Володимирівна,
Уманський національний університет садівництва,
завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи;

доктор економічних наук, доцент
СТЕГНЕЙ Маріанна Іванівна,
Мукачівський державний університет,
декан факультету економіки, управління та інженерії.

Захист відбудеться **31 травня 2018 р. о 11⁰⁰ годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, аудиторія А-234.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, читальний зал.

Автореферат розісланий **27 квітня 2017 р.**

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Крупіца І.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В новітніх умовах інтеграції України до європейського співтовариства, де стратегічним завданням є подолання економічної, соціальної, інституційної та політичної кризи нагальної пріоритетності набуває підвищення конкурентоспроможності національної економіки через масштабне впровадження у виробництво новітніх технологій та інновацій, як основного засобу інтенсивного економічного відтворення. Активізація інноваційної діяльності на державному та регіональному рівнях, в контексті техніко-технологічної модернізації та стимулювання розвитку інноваційного підприємництва обумовлює необхідність формування ефективної системи її інвестиційного забезпечення, узгодження інтересів держави, регіону, фінансових установ і суб'єктів економічних відносин щодо напрямків та механізмів трансформації інвестиційних ресурсів.

Водночас формування механізму інвестиційного забезпечення процесів реалізації інноваційної політики регіону, в умовах динамічних глобалізаційних та технологічних викликів, децентралізації державного управління, збройного конфлікту на сході країни ускладнюється через обмеженість доступу до іноземного та приватного капіталу, зменшення кредитної активності та неврегульованість банківської сфери, суттєве зростання дефіциту державного бюджету тощо.

З метою забезпечення прогресивного сталого розвитку регіонів України особливої актуальності набуває розвиток системних теоретичних засад та розробка ефективних практичних заходів активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та формування регіональних інноваційних систем шляхом створення дієвого інвестиційного механізму реалізації інноваційної політики, спрямованої на подолання існуючих кризових обмежень та міжрегіональних диспропорцій.

Проблеми розвитку інноваційної теорії знайшли своє відображення у багатьох працях, як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. На особливу увагу заслуговують здобутки таких дослідників як: Ю. Атаманова, Ю. Бажал, С. Войт, М. Денисенко, Д. Джоббер, П. Друкер, Б. Райзберг, З. Румянцева, Б. Санто, Д. Сахал, О. Скібіцький, Р. Скупський, А. Сумець, Б. Твісс, Д. Тідд, Л. Транченко, Р. Фатхудінов, Ф. Хаберланд, Г. Хамел, М. Хучек, Д. Черваньов, В. Шматько, Й. Шумпетер, Ю. Яковець та інших.

Дослідження теоретико-методологічних аспектів інвестиційного розвитку знайшли відображення у наукових публікаціях: Л. Борщ, С. Брю, О. Васирик, Г. Вознюк, Л. Гітман, М. Джонк, Р. Дорнбуш, А. Загороднього, І. Іртищевої, Б. Карлоф, Дж. Кейнс, О. Ковтун, Ж. Кольбер, І. Комаров, К. Макконелл, Т. Мен, Л. Нейкова, А. Пересади, П. Рогожина, М. Стегней, Е. Фішер, Д. Черваньова, В. Шевчук, Р. Шмалензі та інші.

Теоретичною основою дослідження є наукові праці щодо проблематики оцінки регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку: В. Болгова, Ю. Бондаренка, Ю. Дорофєєвої, О. Доценка, О. Жихора, В. Ізюмської, О. Комеліної, В. Лагодієнка, М. Лесечко, О. Лучакової, Л. Прийми, О. Просовича, О. Савлук, Н. Скоробогатової, Т. Уманець, Є. Ханова,

Ю. Харазішвілі, А. Чемерис, О. Чемерис та інших. У свою чергу роль інвестиційно-інноваційного потенціалу своїх праць розглядали: О. Алімов, Ю. Бажал, В. Белов, З. Варналій, В. Васюренко, Є. Вітте, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Глазьєва, Г. Голубенко, В. Грушко, Т. Єфименко, Е. Забарна, Т. Затонацька, М. Ільїн, О. Лапко, . Луніна, Л. Мельник, Р. Менселл, Г. Менш, В. Немченко, І. Павленко, О. Павлов, І. Прокопенко, В. Семиноженко, Р. Солоу, В. Стадник, Б. Твісс, В. Федосов тощо.

Роботи зазначених вчених слугують фундаментальною основою та формують науковий базис інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів України. Проте, ряд проблем щодо розробки та впровадження ефективного механізму реалізації інвестиційно-інноваційної політики на регіональному рівні залишаються неповною мірою вирішеними. З огляду на це, виникає потреба переходу на нову доктрину розвитку держави, усунення негативних кризових проявів та стимулювання територіального соціально-економічного зростання, насамперед, через розробку та реалізацію інвестиційно-інноваційного механізму регіонального розвитку, де вирішальним фактором є раціональне стимулювання інвестиційно-інноваційної активності його складових, які в сукупності формують інвестиційно-інноваційний потенціал регіону. Важливість і значимість цих питань зумовили вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у межах комплексної науково-дослідницької роботи: ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» за темою «Фінансові аспекти функціонування суб'єктів господарювання в умовах глобалізаційних змін» (ДР 0112U000513) та «Організаційно-управлінські засади та механізми модернізації національного господарства» (ДР 0112U000511); Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ «Університет «Україна» за темою «Розвиток обліково-аналітичного та контрольного забезпечення діяльності підприємства в умовах соціально-орієнтованої ринкової економіки України» (ДР 0113U007065); Кіровоградського інституту розвитку людини ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» за темою «Організаційно-економічний механізм забезпечення комплексного розвитку підприємства» (ДР 0111U000549). Внесок автора полягає в обґрунтуванні наукових положень та практичних рекомендацій з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних положень, методологічних основ та практичних рекомендацій з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні, як стратегічної основи соціально-економічного розвитку регіонів України. Для досягнення визначеної мети окреслено такі завдання:

- дослідити теоретичні аспекти історичного становлення інноваційно-інвестиційної теорії розвитку людства, здійснити аналіз та визначити специфічні ознаки та особливості відповідних періодів;

- удосконалити методологічні засади теорії інвестиційно-інноваційного розвитку та сформулювати визначення сутності та змісту категорії «інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону»;

- провести факторіальний аналіз чинників впливу на формування активності інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону та виділити ряд основних проблем регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку;

- обґрунтувати концепцію інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, на засадах відповідного нормативно-правового, організаційно-економічного, соціально-інституційного базису реалізації інноваційного потенціалу, визначити стратегічні пріоритети;

- розробити організаційно-економічний інструментарій формування та стимулювання інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону;

- обґрунтувати рекомендації щодо активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств регіону;

- розробити методичний підхід до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості регіональної соціально-економічної системи, визначити її стан, новітні тенденції та напрямки удосконалення;

- запропонувати створення єдиного координуючого центру інвестиційно-інноваційної діяльності Причорноморського регіону з обґрунтуванням його структури, основних завдань та функцій;

- сформулювати концептуальні засади комплексної стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку регіону на перспективу;

- розробити ефективний інвестиційний механізм реалізації регіональної інноваційної політики;

- запропонувати концептуальні засади формування й реалізації державного регулювання регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку;

- розробити концептуальні засади формування стратегічної моделі інвестиційно-інноваційного розвитку регіону в контексті євроінтеграційних процесів.

Об'єктом дослідження є процеси формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи виступили фундаментальні положення економічної теорії, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемам розвитку продуктивних сил і регіональної економіки. Дослідження ґрунтується на використанні комплексу сучасних методів: системний аналіз – при дослідженні теоретичних аспектів запуску механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні; абстрактно-логічний – для визначення сутності основних понять, визначень і категорій, інвестиційно-інноваційної активності на регіональному рівні; історичний – у дослідженні основних етапів становлення теорії та практики регіональної інвестиційно-інноваційної активності; діалектичний – для розгляду явищ у їх взаємозв'язку і

розвитку, єдності та боротьбі протилежностей; статистичний аналіз – для визначення динаміки, структури та результативності інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України; аналогій та порівнянь – при порівнянні різноманітних процесів і тенденцій інвестиційно-інноваційної регіональної активності; монографічний метод – для виявлення чинників, проявів, закономірностей, принципів управління інвестиційно-інноваційною активністю регіональної економіки; методи системно-структурного аналізу і синтезу – для аналізу об'єкту дослідження після поділу його на окремі складові частини для подальшого їх дослідження в складі механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні; графічний – для наочного відображення процесу аналізу та його результатів; методи прогнозування та програмування – для розробки наукової концепції та можливих сценаріїв використання механізмів інвестиційно-інноваційної активізації регіонального потенціалу; економіко-математичного моделювання – для моделювання механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативні акти України, що регламентують розвиток регіонального господарства і окремих структурних елементів регіону, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку, матеріали вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференцій, власні розрахунки та спостереження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розробці практичних рекомендацій з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні. Найбільш важливі наукові результати, отримані у процесі дослідження, та їх наукова новизна полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано концепцію формування стимулюючого механізму інвестиційно-інноваційної активності в регіоні, де базисом виступає розумна («смайт»)–спеціалізація, що виключає інерційний безпрограмний розвиток регіонів та формується у відповідності із принципами поєднання процесів глобалізації та локалізації, інтеграційної політики кластеризації, посилення транскордонних взаємодій в межах системи «бізнес-наука-громадськість», описує розуміння обмеженості ресурсів та можливостей їх найефективнішого застосування;

- обґрунтовано новітню систему контролю та координації інвестиційно-інноваційної діяльності, що передбачає створення Центру інвестиційно-інноваційного розвитку регіону з окресленням повної організаційно-управлінської структури та забезпечує передумови для переходу на нові механізми реалізації інвестиційно-інноваційної політики в нестабільних економічних умовах;

удосконалено:

- методологічні положення формування організаційно-економічного механізму інвестиційно-інноваційного розвитку регіону через запровадження інвестиційного інструментарію реалізації регіональної інноваційної політики, які, на відміну від існуючих, дозволяють враховувати стартові регіональні умови, статус регіону, нормативно-правове забезпечення інвестиційно-інноваційного процесу, джерела та пріоритети інвестування;

- критеріальний підхід до оцінки інвестиційної привабливості регіону на основі розрахунку інтегрального індексу, структура якого, на відміну від існуючих, включає оцінку економіко-статистичних показників за блоками: привабливість ринку, ціна і якість трудових ресурсів, інфраструктурне та інституційне забезпечення, природні ресурси, безпека інвестиційної діяльності;

- методологічні та методичні засади якісної діагностики інвестиційно-інноваційного розвитку регіону та здійснено їх систематизацію. Це дозволить виокремити методи експертної оцінки, математичні методи, комбіновані методи (поєднують експертні оцінки з математичним інструментарієм), що враховують специфіку та акцентовані на універсальності показників, зокрема якісної компоненти, критеріального підходу;

- теоретико-методичні засади розробки комплексної стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку регіону на період до 2030 року, як адаптованої моделі інноваційного розвитку країни до регіонального базису. Такий підхід відрізняється чітко визначеними передумовами, основними принципами (системного підходу, узгодженості цілей, удосконалення інфраструктури, визначеного інвестування), стратегічними пріоритетами і першочерговими заходами (забезпечення приросту регіонального ВВП через активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності у 1,5-2,0 рази), які систематизовано та згруповано за напрямками: організаційні, інституційні, технологічні, нормативно-правові, інформаційні, соціально-економічні, фінансові, адміністративно-управлінські;

- понятійно-термінологічний апарат дослідження у частині визначення змісту категорії «інвестиційно-інноваційний потенціал регіону» з метою поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, що на відміну від існуючих, характеризує процес інвестиційно-інноваційного розвитку з позиції взаємозалежності елементів регіональної просторової структури, як сукупності в регіонально-просторовій структурі реальних та потенційно можливих об'єктів, які характеризуються або можуть характеризуватися високим ступенем інвестиційної та інноваційної активності;

дістали подальший розвиток:

- зміст категорії «інвестиційна привабливість» - як відносного інтегрального показника, який на відміну від інших, розраховується з використанням сукупності критеріїв (формальний, неформальних), параметрів та характеристик регіональної соціально-економічної системи, що визначає доцільність вкладення капіталу в потенційний об'єкт інвестування з метою отримання відповідного рівню задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора;

- методологічні засади дослідження інвестиційної привабливості регіону на основі використання новітньої, об'єктивної та інформативної системи економіко-статистичних показників; дослідження та систематизації проблемних чинників розробки регіонального індексу інвестиційної привабливості; обґрунтуванню специфічних особливостей інтерпретації індексу інвестиційної привабливості та виокремленні пріоритетних завдань. Це дає змогу використовувати їх як науково обґрунтований теоретико-методологічний базис дослідження інвестиційної привабливості регіону з урахуванням його специфічних особливостей функціонування;

- теоретико-методологічні засади інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, зокрема: уточнено класифікаційну систему чинників впливу на загальні механізми функціонування регіональної економіки та обґрунтовано особливості впливу кожного на інвестиційно-інноваційну структуру регіону; визначено основні загрози та нагальні проблеми зниження інвестиційної та інноваційної активності, ефективності інвестиційної діяльності регіональної підприємств, при цьому доведено їх системний характер, періодичність та спроможність породжувати економічні дисбаланси на загальнонаціональному рівні;

- концептуальні засади формування та реалізації державної та регіональної інвестиційно-інноваційної політики на основі впровадження регіонального програмно-цільового механізму управління інноваціями та інвестиціями, розбудови новітньої інноваційної інфраструктури з ефективною інформаційно-технологічною підсистемою, що дозволить забезпечувати реалізацію визначених стратегічних пріоритетів інвестиційно-інноваційного розвитку.

- рекомендації з формування та реалізації механізмів активізації інвестиційно-інноваційної діяльності регіону за напрямками: розробка узгоджених на державному та регіональному рівнях комплексних інвестиційно-інноваційних стратегій; запровадження новітніх форм та методів організації інноваційно-інвестиційної діяльності; формування регіонального ринку інновацій, як системи трансформації людського, інтелектуального та соціального капіталу у промисловий та інвестиційний (венчурний); розробка та реалізація регіональної маркетингової стратегії; запровадження новітніх принципів та методів стратегічного управління щодо стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури; вдосконалення нормативно-правового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності з урахуванням світового досвіду.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості використання теоретико-методологічних, методичних і практичних розробок і пропозицій при розробці стратегій соціально-економічного, інвестиційно-інноваційного розвитку держави і регіонів, механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності регіонів України, формуванні державних і регіональних програм розвитку, у практичній діяльності органів влади різних рівнів.

Результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Департаменту агропромислового розвитку Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка №66/02/06/03/27/18 від 16.02.2018 р.); Департаменту економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка №135/3-01.01-20 від 23.02.2018 р.); Бюро регіонального розвитку, КП Одеської обласної державної адміністрації (довідка №418 від 25.10.2016 р.); Головного управління держгеокадастру у Миколаївській області (довідка №32-14-0.1-1411/2-18 від 16.02.2018 р.); Херсонської обласної ради (довідка № 48-230-41/352 від 25.01.2017 р.); Управління інфраструктури Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка № 213-02 від 16.02.2018 р.); Миколаївського обласного управління лісового та мисливського господарства держлісагенства України (довідка № 167 від 23.02.2018 р.); в навчальному процесі Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ВНЗ «Університет «Україна» (довідка №1/25-30 від 15.02.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом власного наукового дослідження автора. Наукові результати, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише власні ідеї та розробки автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження доповідалися і обговорювалися на конференціях, семінарах, нарадах, серед яких найбільш важливими були: Всеукраїнська наукова Інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 9)", (м. Тернопіль, 24-25 листопада 2014 р.); VI Всеукраїнська науково-практична заочна конференція "Сучасна наука: теорія і практика", (м. Запоріжжя, 28-29 листопада 2014 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Формування інноваційної економіки: світовий досвід та вітчизняні реалії" (м. Херсон, 12-13 грудня 2014 р.); XVI Всеукраїнська з міжнародною участю науково-практична заочна конференція "Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку", (м. Київ, 26-27 грудня 2014 р.); Міжнародна наукова інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення" (випуск 16), (м. Тернопіль (1 грудня 2016 р.); Міжнародна науково-практична конференція викладачів "Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві", (м. Миколаїв, 5 жовтня 2016 р.); II Міжнародна науково-практична конференція "Шляхи підвищення конкурентоспроможності соціально-економічної системи країни", (м. Миколаїв, 17 листопада 2016 р.); V Всеукраїнська науково-практична конференція "Економіка та право: проблеми взаємодії та перспективи розвитку", (м. Київ, 9-10 грудня 2016 р.); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Проблеми стабілізації економіки країни", (м. Тернопіль, 16 грудня 2016 р.); Міжнародна наукова інтернет-конференція "Сучасний стан і тенденції розвитку економіки країни" (м. Запоріжжя, 16 грудня 2016 р.); Міжнародна наукова інтернет-конференція

"Розвиток соціально-економічних систем в сучасних умовах" (м. Харків, 16-17 грудня 2016 р.); II Міжнародна науково-практична конференція "Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку" (м. Київ, 27-28 грудня 2016 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Наука, економіка, інновації" (м. Чернівці, 15-16 січня 2017 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Наука та інновації" (м. Київ, 30-31 січня 2017 р.); II Міжнародна науково-практична конференція "Наукові дослідження: перспективи інноваційного розвитку суспільства і технологій" (м. Київ, 27-28 січня 2017 р.); Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні проблеми ефективності використання потенціалу економіки країни" (м. Дніпро, 20-21 січня 2017 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція "Розвиток ефективних механізмів господарювання та управління в контексті сучасної економічної теорії" (м. Київ, 10-11 лютого 2017 р.); International scientific conference "Innovative economy: processes, strategies, technologies", (Kielce, 27 January 2017 р.).

Публікації. За результатами виконаного дисертаційного дослідження опубліковано 41 наукова праця, із них 1 одноосібна монографія, 1 колективна монографія, 21 стаття у фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 28,2 д.а., з них особисто автору належать 27,8 д.а.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається з вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (560 найменувань) на 60 сторінках, містить 29 таблиць і 60 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 525 сторінок комп'ютерного тексту, основна частина 397 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретичні аспекти реалізації механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні» наведено загальну характеристику та особливості розвитку основних етапів становлення інвестиційно-інноваційної теорії, визначено теоретико-методичні підходи до понятійної складової сутності процесу стимулювання інвестиційно-інноваційної активності регіону, досліджено основні іманентні складові регіонально-просторової інвестиційно-інноваційної активності.

Запропонована нова хронологічна періодизація інвестиційного розвитку яка дозволяє розібратися в ключових періодах становлення інноваційно-інвестиційної теорії розвитку людства. Визначено, що найдовшим періодом становлення інвестиційної теорії слід вважати «Протоінвестиційний» період для якого характерні наступні особливості: довготривалість (найдовший період в історії людства); неосмисленість (інвестиції розглядаються як не осмислене явище); хаотичність (інвестиції не розглядаються як окремий напрямок та носять хаотичний характер); безсистемність (немає єдиної системи класифікації інвестицій). Другим періодом становлення інвестиційної теорії слід вважати «Період початку зародження», який охоплює два століття та для якого також характерні певні особливі риси до яких можемо віднести: активність (спостерігається значна активізація досліджень для з'ясування основної ролі

інвестицій в розвитку людства); науковість (створюються умови для виокремлення інновацій в окрему галузь економічної науки). В «Період наукового становлення» відбувається подальше спірання інвестиційної теорії на праці представників класичної політичної економії. У «Період теоретичного перетворення» з'являються нові теорії інвестиційного розвитку. Отже, в цей період значний внесок у розвиток становлення теорії інвестицій внесли наступні економічні школи: представники маржиналістської школи, представники школи неокласичного спрямування, представники кейнсіанської школи, представники інституціонального напрямку, представник нового інституціоналізму, представники теорії довгих хвиль, представники теорії конкурентних переваг та інші. «Період нового осмислення» характеризується інтенсивним розвитком транснаціональних глобалізаційних процесів. В цей період з'являються теоретичні поведінкові концепції транснаціональних корпорацій. Розвивається теорія технологічного розвитку, теорія портфельних інвестицій, теорія захисту інвестицій, теорія використання монопольного становища, теорія життєвого циклу, теорія перетікання капіталу, теорія науково-дослідної переваги та інші теорії. «Період сучасного розвитку» (СР) інвестування характеризується розвитком нових напрямків таких як ІТ-індустрія, наноматеріали та інші напрямки.

Визначено, що регіональна просторова структура складається з певних елементів які своєю активністю так чи інакше впливають один на одного. Якщо розглядати цей процес з позиції інвестиційно-інноваційного розвитку то вважається доречним поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, яке буде мати назву інвестиційно-інноваційний потенціал регіону. Надано визначення новій дефініції та проведено її характеристику. Отже, інвестиційно-інноваційний потенціал регіону (ІІПР) - це сукупність в регіонально-просторовій структурі реальних та потенційно можливих об'єктів які характеризуються або можуть характеризуватися високим ступенем інвестиційної та інноваційної активності. Зазначено, що для кожного регіону кількісний та якісний склад, а також ступінь активності регіональних об'єктів є різним та буде залежати, в першу чергу, від їхньої ємності та активності. Відповідно до цього, ємність інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону (ЄІІПР) – це ступінь кількісного зосередження та насиченості регіонально-економічної структури інвестиційно та інноваційно активними елементами. Рівень активності інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону залежить від рівня його інвестиційно-інноваційної ємності, через яку є можливість впливати на соціально – економічний розвиток регіону.

Виділено основні рівні функціонування інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону (рис. 1). Встановлено, що від зазначених рівнів залежить загальна політика та напрямки стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні. Для кожного рівня характерна певна особливість та специфіка впливу на ІІПР. Розглянуто особливості кожного з трьох рівнів функціонування інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону. Так, для першого мікро-рівня характерний вплив на ІІПР через підприємства, установи, організації, які здійснюють свою діяльність на засадах інвестиційно-

інноваційного розвитку. Саме вони складають більшу частину активних елементів інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону. На макро-рівні основними елементами інвестиційно-інноваційної активності є структурні компоненти регіональної соціально-економічної системи, від кількості яких також залежить якість та ефективність взаємодії ІППР. На мезо-рівні ІППР формуються взаємозв'язки, що визначають загальну галузеву структуру економіки регіону. Мікро-, мезо- та макрорівень формують загально регіональний рівень ІППР. Особливу увагу слід приділяти інституційному середовищу, головна мета якого – створення належних умов для розвитку, координації та стимулювання інвестиційно-інноваційної активності регіону на всіх рівнях взаємодії ІППР тощо.

Рис. 1. Рівні функціонування інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону

Визначено головну мету інвестиційно-інноваційного просторового розвитку - як досягнення максимальної ємності ІППР для усунення ефекту фрагментації регіонального середовища, який перешкоджає можливості для інвестиційно-інноваційної вертикальної та горизонтальної інформаційно-практичної взаємодії. Головним фактором суцільного інвестиційно-інноваційного покриття регіону є створення розгалуженої системи

інституційного середовища, яке здатне координувати та управляти напрямком інвестиційно-інноваційного розвитку. Досягнення ефекту розширення ІІР регіону можливе за умови встановлення ключових напрямків інвестиційно-інноваційного розвитку та знаходження основних важелів активізації ресурсного потенціалу регіонального середовища.

У другому розділі **«Методологічно-стратегічні основи стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні»** визначено основні підходи до оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, проведено аналіз основних факторів впливу на регіональну інвестиційно-інноваційну активність, досліджено зарубіжний досвід стимулювання регіональної інвестиційно-інноваційної активності.

Дослідженням встановлено, що з точки зору регіонального розвитку України можна виділити наступні проблеми: значне розшарування регіонів за рівнем економічного, промислового та соціального розвитку; наявність незначної кількості регіонів – донорів та суттєвої кількості регіонів, що потребують державних коштів для фінансування власного розвитку; низька якість муніципального управління; недостатня ефективність регіональних органів влади; дефіцит коштів для регіонального розвитку; відсутність ініціативи та самостійності у прийнятті рішень на рівні місцевої влади; низький рівень кооперації регіонів; намагання перекласти вирішення регіональних проблем на державні органи влади; низький рівень взаємовідносин з іноземними партнерами. Визначено, що за таких умов, на особливу увагу потребує два аспекти розвитку регіонів, що є базисними для розвитку регіонів іноземних держав, а саме: інноваційний розвиток та інвестиційний розвиток.

Визначено потребу в інвестиційних ресурсах регіонів України, яка для різних регіонів має різне коріння, а саме: промислово розвинені регіони потребують вкладення інвестицій у оновлення виробництв, розвиток інфраструктури, вирішення екологічних та соціальних проблем; аграрні регіони потребують вкладення інвестицій у розвиток сільськогосподарського виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, розвиток промислового виробництва, особливо того, що буде обслуговувати агропромисловий сектор (сільськогосподарське машинобудування, легка промисловість та ін.), розвиток інфраструктури та соціальної сфери послуг; регіони зі значним рекреаційним потенціалом потребують вкладення інвестицій у розвиток туристичного бізнесу, інфраструктури, інформації та маркетингових послуг для просування даних регіонів на національний та міжнародні ринки туристичних послуг; регіони, що постраждали від військової агресії потребують інвестицій у відновлення власного фінансово-економічного потенціалу.

Проведений аналіз методичних підходів до оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів показав наявність значної кількості наукових розробок, що мають значний інтерес для наукової спільноти та направлені на вирішення проблем оцінки ефективності та результативності залучення інвестицій і розробки інновацій в регіонах України. Однак, не зважаючи на суттєві здобутки у розв'язанні проблематики оцінки інвестиційно-

інноваційного розвитку регіонів, відмічено відсутність наукових розробок зі систематизації та критичної оцінки з точки зору ефективності запропонованих наукових підходів. Визначення поняття «оцінка інвестиційно – інноваційного розвитку регіону» було надане у науковому дослідженні з точки зору його складових елементів, а саме: оцінка, розвиток, регіон, інвестиції, інновації, інвестиційний розвиток, інноваційний розвиток, інвестиційний розвиток регіону, інноваційний розвиток регіону (рис. 2).

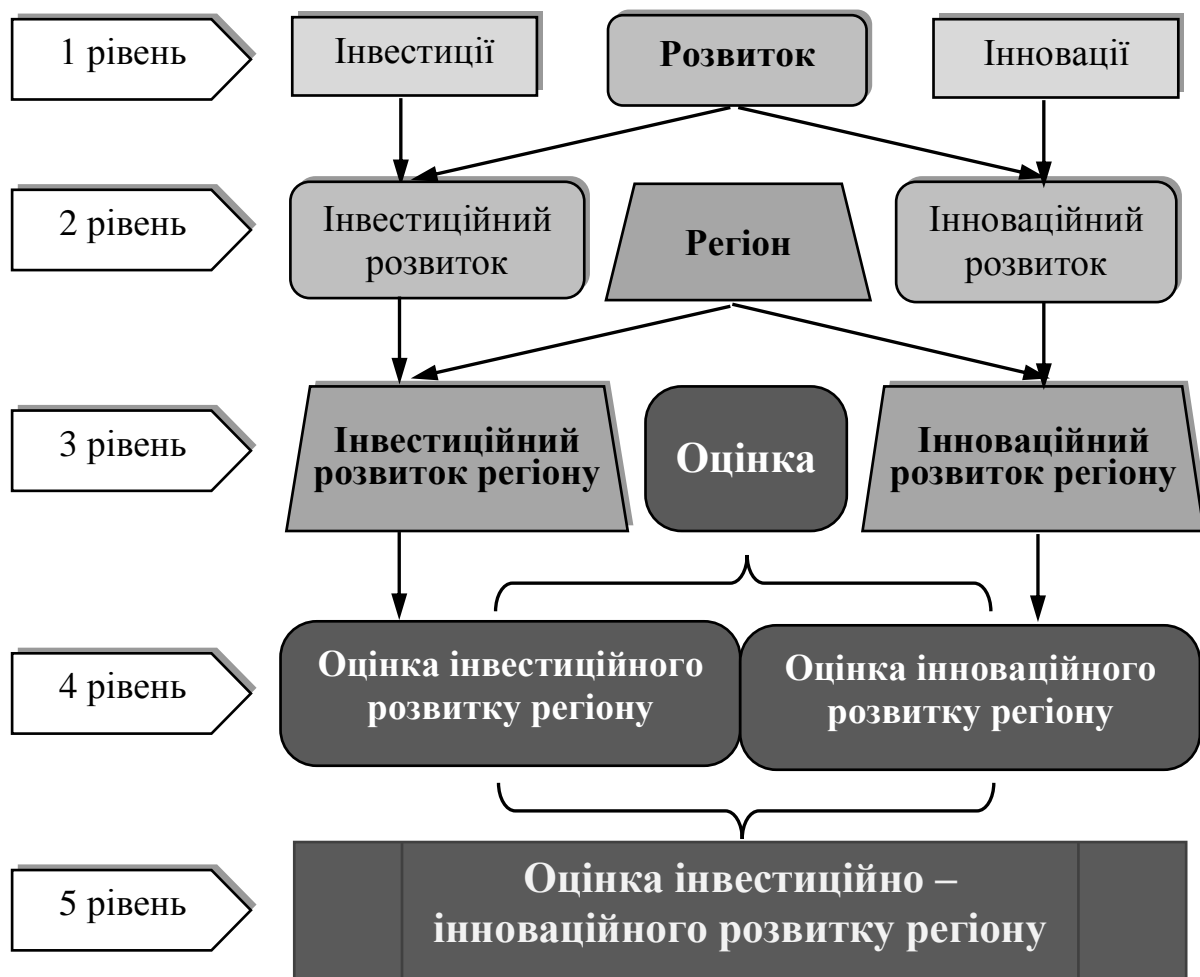

Рис. 2. Визначення категорії «оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону»

Виділено 4 рівня формування категорії «оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону». На першому рівні виокремлено три прості терміни: інвестиції, інновації, розвиток. На другому рівні формування поняття маємо два складних терміни (інвестиційний розвиток та інноваційний розвиток) та один простий термін (регіон). На третьому рівні - маємо два складні терміни (інвестиційний розвиток регіону та інноваційний розвиток регіону) та один простий термін (оцінка). На четвертому рівні маємо один складний термін – оцінка інвестиційно-інноваційного розвитку регіону.

Виявлено необхідність якісної оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіонів України у сучасних умовах розвитку держави. Систематизація наукових розробок у цьому напрямку дозволила їх поєднати у

три групи: методи оцінки інноваційного розвитку регіону; методи оцінки інвестиційного розвитку регіону; методи оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону. Дослідження специфіки оцінювання за допомогою даних методів дозволило виокремити в рамках кожної групи наступні підгрупи: методи експертної оцінки; методи, що для оцінки використовують математичний інструментарій; методи, що в рамках оцінки поєднують експертні оцінки з математичним інструментарієм. Відмічено значну кількість саме методів, що в рамках оцінки поєднують експертні оцінки з математичним інструментарієм. Критичне оцінювання методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону дозволило виявити головні їх недоліки, а саме: досить довільний підбір показників оцінки; у більшості, слабка методика розрахунку підсумкових показників оцінки; слабкий акцент на якісних показниках оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону; незрозуміла ефективність застосування методів на практиці.

Здійснено аналіз впливу факторів на загальні механізми функціонування регіональної економіки, встановлення стратегічних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку регіону та конкретного підприємства. Обґрунтовано особливості впливу кожного з виявлених факторів (нормативно-правовий, законодавчий, структурно-управлінський, конкурентний, внутрішньополітичний, культурно-освітній, демографічно-соціальний, еколого-природничий, паливо-енергетичний, банківсько-бюджетний, геополітичний, галузево-секторальний, інформаційно-комунікаційний ресурсний, технологічно-технічний, техногенної небезпеки, природної небезпеки, військовий, політико-економічної нестабільності, корупційний) на інвестиційно-інноваційну структуру регіону.

Запропоновано вибір української стратегії інноваційної моделі економічного розвитку і зростання здійснювати, спираючись на наявний виробничий, науково-технічний, інтелектуальний потенціал і багаті ресурси, з використанням окремих елементів вже запроваджених стратегій передових країн світу. Встановлено, що венчурний бізнес може кардинально змінити якість інноваційної моделі економічного розвитку і його інвестиційного забезпечення, а, отже, і якість економічного зростання як країни так і регіону, сприяючи подоланню дефіциту і дорожчечі інвестиційних ресурсів. Такі країни, як Японія, США, Німеччина навіть у важкі періоди історії нарощували асигнування на НДДКР, з огляду на їх значення для майбутнього підйому економіки. ТНК включали в свою структуру венчурні підприємства, які здійснювали інноваційні проекти корпорації, при цьому спільність економічних інтересів ставала кращою формою контролю інвестора за виконанням інноваційного проекту. Їх досвід переконливо свідчить про те, що більш за все вимогам венчурного підприємництва відповідають малі і середні високотехнологічні компанії, оскільки темпи їх економічного зростання набагато вищі, ніж у інших приватних компаній даного типу, що спеціалізуються в іншому секторі бізнесу.

У третьому розділі «Оцінка стану та особливостей розвитку інвестиційно-інноваційної активності в Причорноморському регіоні

України», проведено ретроспективний аналіз стану та тенденцій розвитку регіональних інвестиційно-інноваційних процесів, досліджено основні аспекти удосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності провідними підприємствами регіону, на основі впровадженого досвіду, проведено аналіз динаміки інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів регіональної соціально-економічної системи.

Компаративний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за період з 2000 по 2015 рр. показав, що за цей період фінансування інноваційної діяльності спостерігається, як зростання, так і зменшення її фінансування. Так, найбільша сума видатків на інноваційну діяльність у Миколаївській та Херсонській областях була зафіксована у 2013 році – 716,5 та 1613,7 млн. грн. відповідно, в Одеській області максимальне значення фінансування було відмічено у 2014 році на рівні 1497,4 млн. грн. Простежується тенденція до скорочення фінансування інноваційної діяльності. Доказом є зменшення обсягу фінансування лише за один рік у Миколаївській області на 109,7 млн. грн. або на (-18,1%) та на Херсонщині (-8,4%). Аналіз структури та обсягів витрат на інноваційну діяльність свідчить, що у період 2000-2015 рр. на технологічні інновації із загального обсягу витрат переважна частка коштів витрачена на придбання машин та обладнання, пов'язані з впровадженням інновацій. Так, у Одеській області в 2012 році, значення цього показника досягло 1460,5 млн. грн., натомість, у Миколаївській області особлива увага промислових підприємств була зосереджена на дослідженнях і розробках, загальна сума витрат яких досягла максимального значення у 2013 році і склала 609,8 млн. грн.

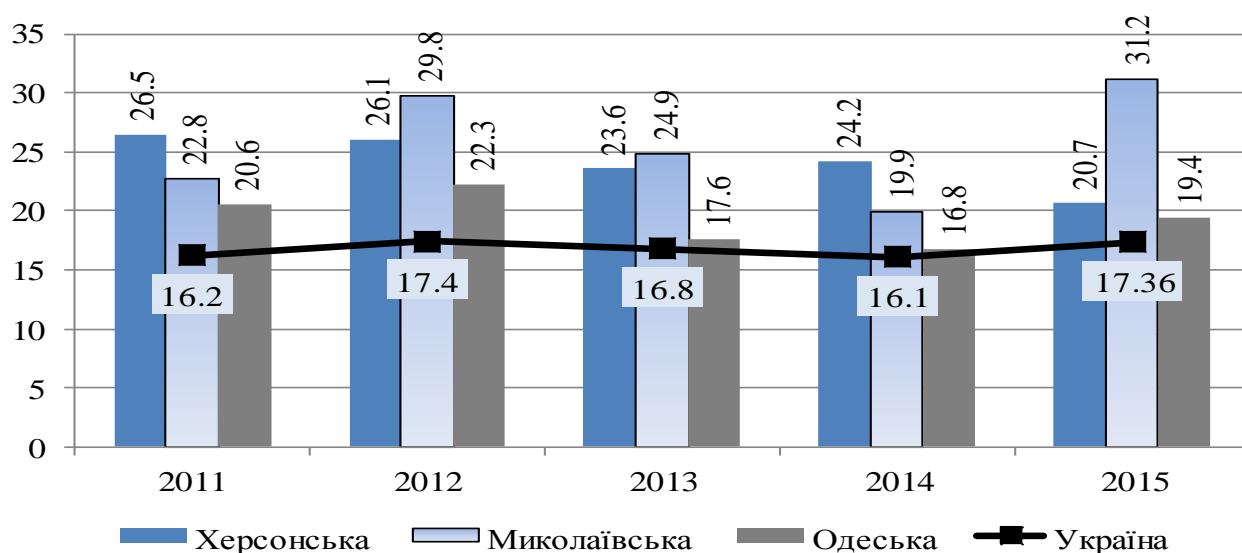

Рис. 3. Порівняння частки інвестиційно-інноваційно активних підприємств Причорноморського регіону з загальнодержавним показником у період 2011-2015 років

Аналіз інвестиційних потоків іноземного капіталу свідчить про відносну стабільність галузевої і регіональної структур інвестування протягом 2011-2013 рр., коли інвестиційний потенціал України досяг +16,46% та +41,46% по

економіці Причорноморського регіону. Однак, протягом 2015 року спостерігається зниження рівня залучення іноземних інвестицій в економіку Причорноморського регіону України на -5,71% та на -5,19% в економіку України в цілому, що пов'язано з нестабільністю, анексією Криму та військовими діями на території Донецької та Луганської областей. Найбільшого скорочення прямих іноземних інвестицій зазнала Миколаївська область – -7,07%, натомість, Херсонська область, навпаки, підвищила показник до рівня +1,15%. Здійснено, порівняння частки інвестиційно-інноваційно активних підприємств Причорноморського регіону з загальнодержавним показником у період 2011-2015 років (рис. 3).

Дослідження показали, що капітальні інвестиції в секторальному розрізі (за видами економічної діяльності), головним чином, спрямовуються з відносно прогресивною структурою – найбільше капіталовкладень здійснюється в промислове виробництво, де забезпечення капіталом переробного сектору економіки є надзвичайно важливим, оскільки саме у виробничому процесі створюється валовий внутрішній продукт країни. Динаміка зростання прямих іноземних інвестицій в більшості областей не є постійною та значно коливається. Темпи зростання обсягу прямих іноземних інвестицій у областях Причорноморського регіону України у 2014-2015 рр. зросли, досягнувши відмітки у Миколаївській області – 92,9%, у Одеській області – 93,5% та 101,1% у Херсонській області. Хоча жодна з областей так і не продемонструвала зростання із 2012 року.

Здійснений аналіз показав, що найбільша частка прямих капітальних інвестицій промислових підприємств за галузями в Одеській області зосереджена у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 20,1%, друге місце займає промисловість – 17,59%, третє, відповідно – тимчасове розміщування й організація харчування –16,38%, четверте будівництво з питомою вагою 15,96%, а замикає п'ятірку лідерів сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, частка якого становить 11,60%. У Миколаївській області галузі економіки дещо по іншому переформатовані з позиції залучення капітальних інвестицій станом на кінець 2015 року, а саме: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 20,53%, промисловість –14,99%, оптова та роздрібна торгівля –12,38%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 24,77%, операції з нерухомим майном – 10,66%. Для Херсонщини виокремлено області лише три економічні сектори, в яких відмічено реальне освоєння капітальних інвестицій: сільське, лісове та рибне господарство – 41,4%, промисловість –24,49% та будівництво – 9,93%.

Визначено, що індикатори інноваційної діяльності підприємств Миколаївської, Одеської та Херсонської областей мають неоднозначний характер, де зазначена неоднозначність проявляється в домінуванні одних областей в межах певних показників та субордуванням інших, зокрема це демонструють такі індикатори, як:

- впровадження нових технологічних процесів у промисловості та освоєння інноваційних видів продукції, де головними гравцями є підприємства Херсонської області, яка в межах першого показника досягла точки максимуму у 2014 році (181 одиниця) та продемонструвала найбільшу частку реалізованої інноваційної продукції у 2012 та 2014 рр. в розмірі 5,6 та 5,4%;

- домінуючі позиції Одеська область займає у порівнянні з двома іншими за показником прикладних досліджень (148,3%) та обсягу фундаментальних досліджень – індикатор перевищив відповідний показник Миколаївщини на 327,4%, а Херсонщини на 452,3%, у цілому, випередивши дві області майже двічі (на 189,9%);

- щодо показників розробки та науково-технічних послуг, домінує Миколаївська область, яка у 2015 році перевищила загальну суму двох інших областей Причорномор'я на 194 886,8 тис. грн. або в 3,5 рази межах першого та відповідно на 32,3% в розрізі другого показника;

- компаративний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за період з 2011 по 2015 рр. показав, як зростання фінансування інноваційної діяльності, так і її зменшення. Найбільша сума витрат на інноваційну діяльність у Миколаївській та Херсонській областях була зафіксована у 2013 році – 716 449,3 та 161 367,6 тис. грн. відповідно, в Одеській області максимальне фінансування було у 2014 році, яке склало 1 497 384,8 тис. грн.;

- аналіз структури та обсягів витрат на інноваційну діяльність свідчить, що на технологічні інновації у 2011-2015 рр. із загального обсягу витрат переважна частка коштів витрачена на придбання машин та обладнання, пов'язані з упровадженням інновацій. Так, у Одеській області в 2012 році, значення цього показника досягло 1460535,3 тис. грн., натомість, у Миколаївській області особлива увага промислових підприємств зосереджена на дослідженнях і розробках, загальна сума витрат яких досягла максимального значення у 2013 році і склала 609825,8 тис. грн.;

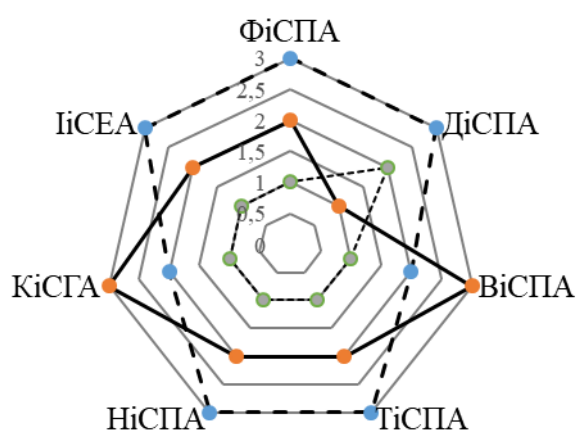
- дослідження виявило, що підприємства Одеської області не зацікавлені у зовнішніх НДР, відповідний показник протягом 2013-2015 постійно знижується (-62,93%), а у Миколаївській області спостерігається його пікове значення лише у 2013 р. – 11948,4 тис. грн.; для показника придбання внутрішніх НДР характерна тенденція «стрімкого коливання» по кожній області регіону, підприємства то активно фінансують внутрішні розробки, то швидкими темпами скорочують видатки.

Динамізм інвестиційно-інноваційного розвитку регіональної економіки в сучасних умовах вимагає наявності універсального механізму оцінки активності регіонально-просторового середовища. На основі проведених досліджень визначено універсальний методичний підхід до оцінки інвестиційно-інноваційної активності регіонального середовища на прикладі Причорноморського регіону. Реалізація запропонованого методу, обумовлює наступні етапи:

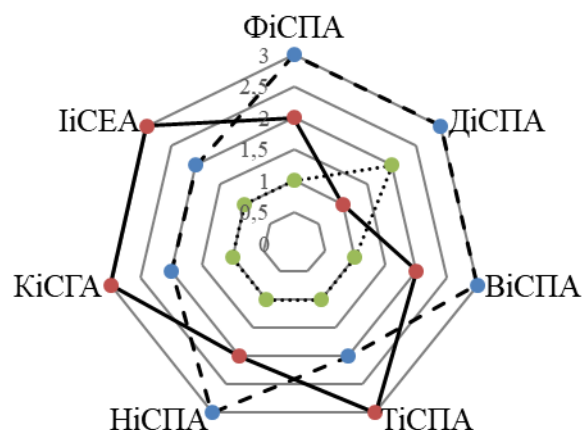
Етап I. Обґрунтування основних складових інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів господарювання регіону та визначення їх показників (фінансово-інноваційна (ФіСПА), дослідницько-інноваційна (ДіСПА), виробничо-інноваційна (ВіСПА), технологічно-інноваційна (ТіСПА), науково-інноваційна складові промислової активності (НіСПА), капітально-інвестиційна складова галузевої активності (КіСГА) та іноземно-інвестиційна складова економічної активності (ІіСЕА)).

Етап II. Присвоєння ваги складовим інвестиційно-інноваційної активності регіонального середовища (на основі аналізу впливу кожної складової на інвестиційно-інноваційні регіональні процеси).

2011 рік

2015 рік

- ● - Миколаївська обл.
 — ● — Одеська обл.
 ● Херсонська обл.

Рис. 4. Динаміка інвестиційно-інноваційної активності областей Причорноморського регіону в 2011-2015 роках

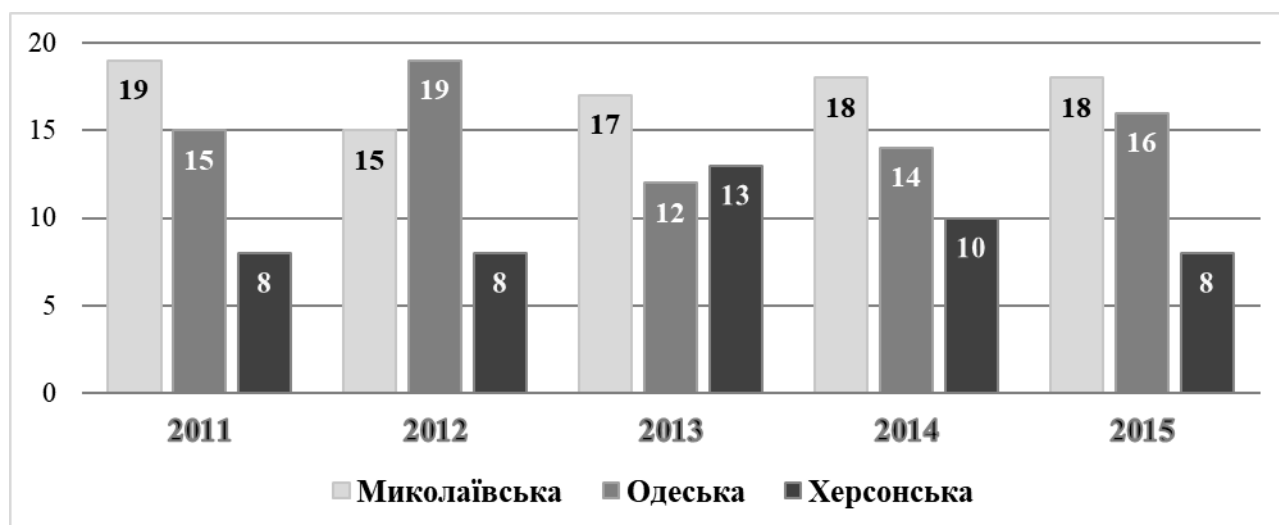

Рис. 5. Агрегований рівень інвестиційно-інноваційної активності областей Причорноморського регіону за період 2011-2015 рр.

Етап III. Визначення рівня складових інвестиційно-інноваційної активності регіону.

Етап IV. Присвоєння складовим активності інвестиційно-інноваційного середовища регіону рангу за відповідними показниками.

Таким чином, здійснений аналіз інвестиційно-інноваційного активності суб'єктів господарювання Причорноморського регіону у період 2011-2015 рр. дозволив обґрунтувати наступні висновки:

- на основі аналізу впливу кожної складової на інвестиційно-інноваційні регіональні процеси, найбільшу значущість присвоєно дослідницько-інноваційній складовій промислової, капітально-інвестиційній складовій галузевої та іноземно-інвестиційна складовій економічної активностей та визначено їх структурні особливості;

- аналіз інвестиційно-інноваційного активності регіональних суб'єктів продемонстрував відсутність стабільної динаміки змін основних показників територіального інвестиційно-інноваційного розвитку (рис. 4-5). Найвищий агрегований рівень інвестиційно-інноваційної активності має Миколаївська область, питома вага якої у загально регіональному обсязі в середньому за досліджуваний період на +3,9 та +17,9 в.п. перевищує Одеську та Херсонську області, що демонструють вище середнього та низькі показники відповідно. При цьому Одеська область проявляє підвищену інвестиційну та здебільшого середній рівень інноваційної активності. Тоді як Миколаївська область характеризується не достатньо високим рівнем активності для стійкого довгострокового розвитку.

- визначені тенденції обумовлюють необхідність розробки нових результативних механізмів активізації інвестиційно-інноваційного розвитку регіону через забезпечення стабільно високого рівня інвестиційно-інноваційної активності регіональних суб'єктів господарювання, еквівалентного визначеним стратегічним пріоритетам.

У четвертому розділі «Організаційно-економічні механізми удосконалення інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів регіональної соціально-економічної системи» запропоновано організаційно-економічні механізми удосконалення системи забезпечення прогресивної інвестиційно-інноваційної активності господарюючих суб'єктів, проведено моніторинг регіональних проблем розвитку інвестиційно-інноваційних процесів, обґрунтовано стратегічні пріоритети активізації інвестиційно-інноваційних процесів суб'єктів регіональної економічної системи тощо.

Визначено основні загрози активізації інвестиційно-інноваційного процесу: 1) незавершений процес ринкової трансформації національної економіки і формування конкурентного середовища; 2) кризовий стан виробничого базису та фінансового становища структуроутворюючих підприємств регіонів; 3) невизначеність та нечіткість системи взаємовідносин і розподілу повноважень між державою і регіонами, розрізі реалізації соціально-економічних реформ; 4) незавершеність значної кількості започаткованих державних програм соціальної сфери, відсутність контролю за належною їх реалізацією та зменшення державою соціальних дотацій; 5) нестабільний

характер виробництва регіонального продукту, як в розрізі промислової, так і агропродовольчої продукції; 6) низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції по відношенню до імпортних аналогів; 7) спрямованість діяльності більшості підприємств регіону на виробництво продукції з низькою доданою вартістю тощо.

Дослідження тенденцій зниження інвестиційної та інноваційної активності, погіршення показників інвестиційної діяльності в регіонах України дозволили виділити ряд основних проблем інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону:

1) низька інвестиційна й інноваційна активність структуроутворюючих підприємств регіону внаслідок високого рівня зношення основних виробничих засобів та дефіциту власних оборотних активів на їх оновлення та модернізацію;

2) обмежена виробнича спеціалізація регіону та сировинна експортна спрямованість економічної діяльності підприємств регіону і як наслідок обмаль продукції та послуг з високою часткою доданої вартості;

3) надмірна формалізація розробки та декларативний характер більшості положень затверджених стратегій розвитку, які не відображають реальних потреб територіального розвитку та можливостей його ресурсного забезпечення;

4) наявність конфліктів щодо пріоритетності векторів розвитку між державними адміністраціями, територіальними радами та групами впливу на рівні регіону.

5) не відповідність державного та приватного інвестування в сферу наукових досліджень, розробку та впровадження інновацій потребам регіону, не сформованість національної/регіональної інноваційної системи обумовлюють неспроможність реалізації стратегічних напрямів інноваційного розвитку регіонального економічного потенціалу.

6) нерівномірний та незбалансований розподіл інвестицій в процесі державного регулювання регіонального розвитку, що обумовлює низьку інвестиційну ефективність, нерівномірне впровадження інновацій і як результат – вкрай низький соціальний ефект для регіону від інвестиційно-інноваційної діяльності.

7) відсутність належного нормативно-правового та інституціонального забезпечення державної/регіональної інвестиційно-інноваційної політики, нерозвиненість організаційно-економічних механізмів її реалізації.

На основі ретроспективного аналізу та організаційно-економічних особливостей соціально-економічного розвитку Причорноморський регіон впевнено позиціонує себе як регіон з високим індексом конкурентоспроможності та регіональної оцінки ділового клімату. Так, за результатами моніторингу Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД) впродовж 2014-2016 рр. Одещина посіла 5-те (індекс 3,59), а Миколаївщина – 7-е (індекс 3,50) місце за індексом ділового середовища.

Середнє значення регіонального індексу регіону в цілому відмічалось на рівні 3,37, що в певній мірі перевищує середній показник по країні – 3,30.

Визначальним у Стратегії сталого розвитку України до 2020 року є інноваційне спрямування вектору розвитку, який ґрунтується на активному використанні знань та наукових досягнень, стимулюванні інноваційної діяльності, створенні сприятливого інвестиційного клімату, оновленні виробничих фондів, формуванні високотехнологічних видів діяльності та галузей економіки, підвищенні енергоефективності виробництва, стимулюванні збалансованого економічного зростання, заснованому на залученні інвестицій у використання відновлюваних джерел енергії, в екологічно безпечне виробництво та «зелені» технології.

Результати аналізу стратегічних цілей та операційних завдань сталого розвитку, в основі якого лежить захист національних інтересів та виконання міжнародних зобов'язань, децентралізація та реалізація регіональної політики, що гармонійно поєднує регіональні інтереси з державними дозволили сформулювати основну мету Стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку регіону (СІР), яка передбачає створення відповідного нормативно-правового, організаційно-економічного, соціально-інституційного базису реалізації існуючого інноваційного потенціалу, посилення консолідації вітчизняної науки та виробництва, активізацію регіональних інвестиційно-інноваційних процесів (табл. 1).

В результаті дослідження сформовані концептуальні підходи до розробки Стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону до 2030 року. На основі діагностування стартових умов регіонального розвитку шляхом проведення SWOT та PEST-аналізу виявлені конкурентні переваги та обмеження перспективного розвитку регіону, визначено стратегічні пріоритети СІР: збалансоване інклюзивне економічне зростання на основі інноваційного розвитку конкурентоспроможної економіки; забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку на засадах розумної спеціалізації; висока якість життя людини, рівень безпеки та правосуддя; розвиток людського потенціалу; ресурсозбереження та збалансований розвиток територій; екологічна безпека та охорона довкілля.

Доведено, що досягнення поставлених цілей не можливе без розробки та впровадження регіонального програмно-цільового механізму управління інноваціями та інвестиціями, розбудови новітньої інноваційної інфраструктури з ефективною інформаційно-технологічною підсистемою, що забезпечуватимуть реалізацію визначених стратегічних пріоритетів інвестиційно-інноваційного розвитку.

Концептуально доведено, що умовами зміцнення конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності регіону є реалізації наступних:

- функцій: 1) максимальна реалізація власного потенціалу з метою досягнення поставлених амбітних цілей соціально-економічного розвитку; 2) актуалізація положень діючих стратегій (програм) задля формування та зміцнення економічної регіональної автономії; 3) узгодження та захист інтересів регіону на національному рівні та при міжнародному співробітництві;

Узгодженість державних та регіональних стратегічних цілей з Стратегією інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону

Стратегічна ціль сталого розвитку України на період до 2030 року (проект)	Стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку (СІІР) регіону на період до 2030 року (проект)	
	Стратегічна ціль	Операційна ціль
1. Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі	1. Збалансоване інклюзивне економічне зростання на основі інноваційного розвитку конкурентоспроможної економіки	1.1. Сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх
		1.2. Створити життєстійку соціально-економічну та виробничу інфраструктуру.
2. Забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку	2. Забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку на засадах розумної спеціалізації	2.1. Забезпечити енергоефективний та інноваційний розвиток промисловості
		2.2. Сприяти сталому розвитку агропродовольчої сфери
		2.3. Рівноправний доступ до економічно прийнятних низьковуглецевих джерел енергії та підвищення ефективності її використання.
		2.4. Збереження національних культурних цінностей і традицій як базису сталого регіонального розвитку
3. Подолання бідності та скорочення нерівності, в тому числі гендерної	3. Висока якість життя людини, рівень безпеки та правосуддя	3.1. Подолати бідність та скоротити соціальну нерівність
4. Забезпечення безпеки та доступу до правосуддя, створення підзвітних та інклюзивних інституцій		3.2. Забезпечити гендерну рівність.
		3.3. Формування та розвиток місцевих громад та інституцій як основи сталого розвитку та національної безпеки
		3.4. Забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх.
5. Забезпечення охорони громадського здоров'я, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах	4. Розвиток людського потенціалу	4.1. Забезпечити охорону громадського здоров'я та сприяти благополуччю для всіх у будь-якому віці
		4.2. Забезпечити інклюзивну та якісну освіту і сприяти можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх
		4.3. Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими
6. Забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва, збалансованого управління природними ресурсами та зміцнення заходів реагування на зміну клімату	5. Ресурсозбереження та збалансований розвиток територій	5.1. Забезпечити перехід до моделей збалансованого споживання та виробництва.
	6. Екологічна безпека та охорона довкілля	5.2. Мінімізувати деградацію природних екосистем та припинити втрати їхнього біологічного та ландшафтного різноманіття.
6.1. Протидія кліматичним змінам та наслідкам глобальних екологічних проблем		
6.2. Забезпечити збереження, відновлення та збалансоване використання ресурсів наземних і внутрішніх прісноводних екосистем.		
7. Збереження наземних і морських екосистем та сприяння збалансованому використанню їхніх ресурсів	6. Екологічна безпека та охорона довкілля	6.3. Забезпечити збалансоване використання та захист морських і прибережних екосистем.

- 4) розвиток малого та середнього підприємництва, завдяки раціональному використанню інвестиційних ресурсів, залучення іноземного капіталу в удосконалення та розвиток регіонального соціально-економічного потенціалу; 5) забезпечення безпечних умов підприємництва для потенційних інвесторів стратегічних інноваційних проектів; 6) максимізація торгово-економічного потенціалу суб'єктів господарювання, зокрема при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;

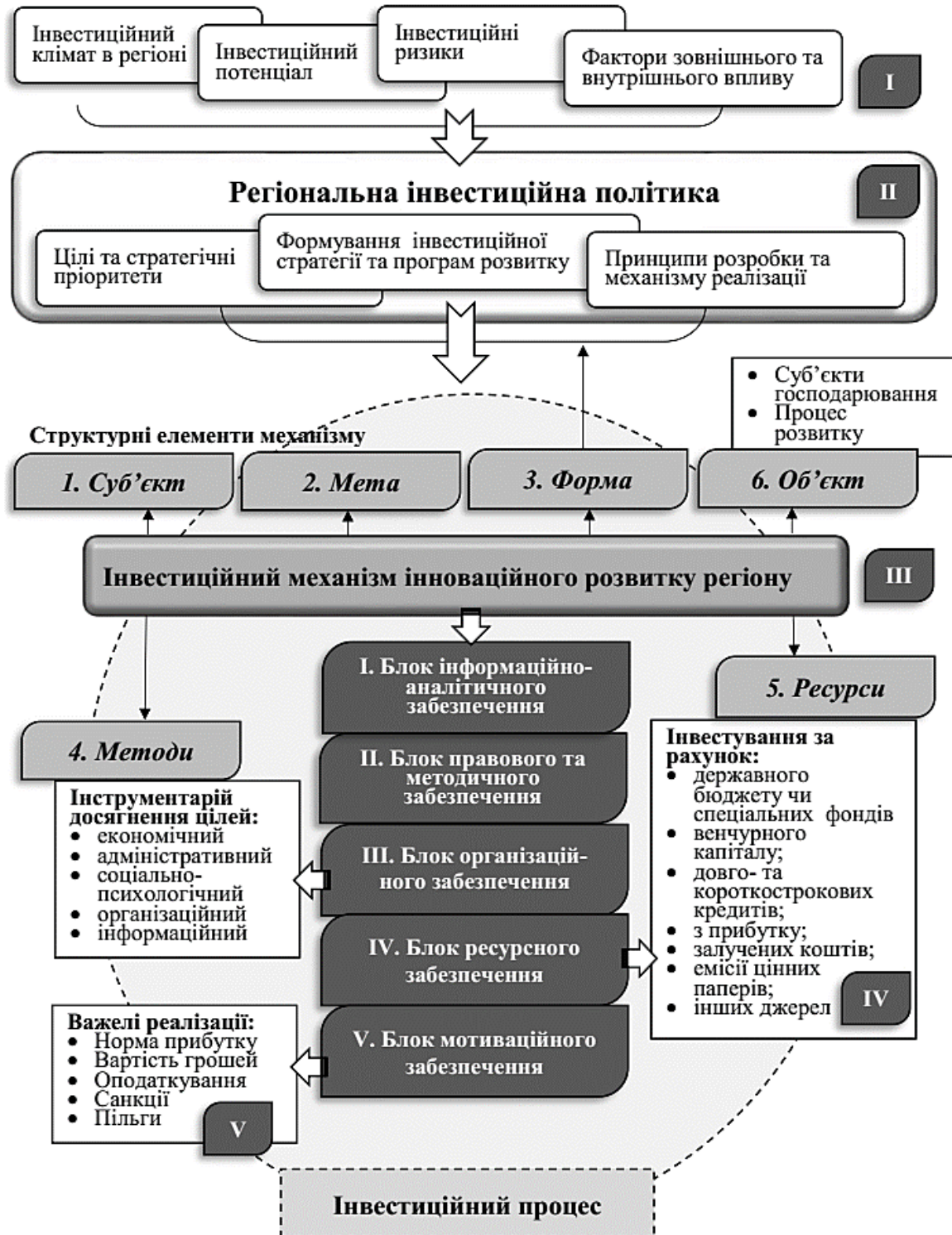

Рис. 6. Структура інвестиційного механізму реалізації регіональної інноваційної політики

- принципів законності, взаємовигідного партнерства, прозорості економічної діяльності; прогнозованості, історичної спадкоємності, розумної спеціалізації та сталого розвитку екосистем.

Обґрунтовано структуру інвестиційного механізму реалізації регіональної інноваційної політики із визначенням основних функцій, які покликані виконувати даний механізм, полягають у: впорядкуванні відтворювального процесу за допомогою формування сприятливого інвестиційного середовища й відповідної системи державного регулювання; реалізації інвестиційного потенціалу території; формуванні мотиваційного механізму процесу інвестування; зниженні можливого або очікуваного протиріч економічних інтересів суб'єктів, що беруть участь (рис. 6).

Сформовано організаційно-економічний механізм реалізації інвестиційно-інноваційної політики регіону, який передбачає детальне оцінювання сучасних методів, засобів та інструментів управління, які застосовуються у цій сфері, їх оптимізацію з метою підвищення результативності діяльності, оскільки за їх допомогою здійснюється керуючий вплив на об'єкт управління для досягнення бажаних параметрів.

Система методів управління інноваційно-інвестиційним розвитком та їх застосування мають бути адекватними цілям регіональної інноваційно-інвестиційної політики. Обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму щодо застосування засобів та інструментів у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності всіх суб'єктів інноваційних відносин в першу чергу потребує аналізу діючого правового поля, оцінювання його ефективності з точки зору державної й регіональної політики в цій сфері.

У п'ятому розділі «Стратегічно-концептуальні засади активізації інвестиційно-інноваційної компоненти регіональної економіки» обґрунтовано стратегічно-концептуальні засади активізації інвестиційно-інноваційної компоненти регіональної економіки; виявлено новітні тенденції та запропоновано напрямки удосконалення формування інвестиційної привабливості Причорноморського регіону, запропоновано механізми реформування державного регулювання регіонального інвестиційно-інноваційного розвитку, розроблено концептуальні засади формування стратегічної моделі інвестиційно-інноваційного розвитку регіону в контексті євроінтеграційних процесів.

В процесі дослідження в розрізі критеріальних блоків обґрунтовано висновки щодо відповідності отриманого показника інвестиційної привабливості регіону зазначеному критерію, зокрема: структура джерел інвестиційної діяльності підприємств, за оцінками є ідентичною структурі фінансового забезпечення розширення бізнесу, яке більшість підприємств планує здійснювати за рахунок власних коштів; рівень привабливості регіону для започаткування та розвитку бізнесу є вище розрахункового середнього (5,5 – Херсонська обл. до 7,0 – Одеська при середній по Україні – у 5,8); відповідно джерел конкурентних переваг систематизовано групи оцінки умов розвитку підприємств (інституційні, ресурсні, ринкові, технологічні, інфраструктурні) та найважливішими джерелами конкурентних переваг для підприємств є

географічне розташування регіону (68,8% респондентів), сприятливі кліматичні умови (56,4%), високий кваліфікаційний ринок співробітників (45,9%), високий рівень розвитку сфери торгівлі та послуг (45,3%). Низький рівень інвестиційного забезпечення зумовлює низьку інноваційну активність підприємств. Серед причин, що обмежують збільшення обсягів виробництва відзначено недостатній попит на продукцію (45,7,8% респондентів), значний податковий тиск (39,7%), високі ставки кредитування.

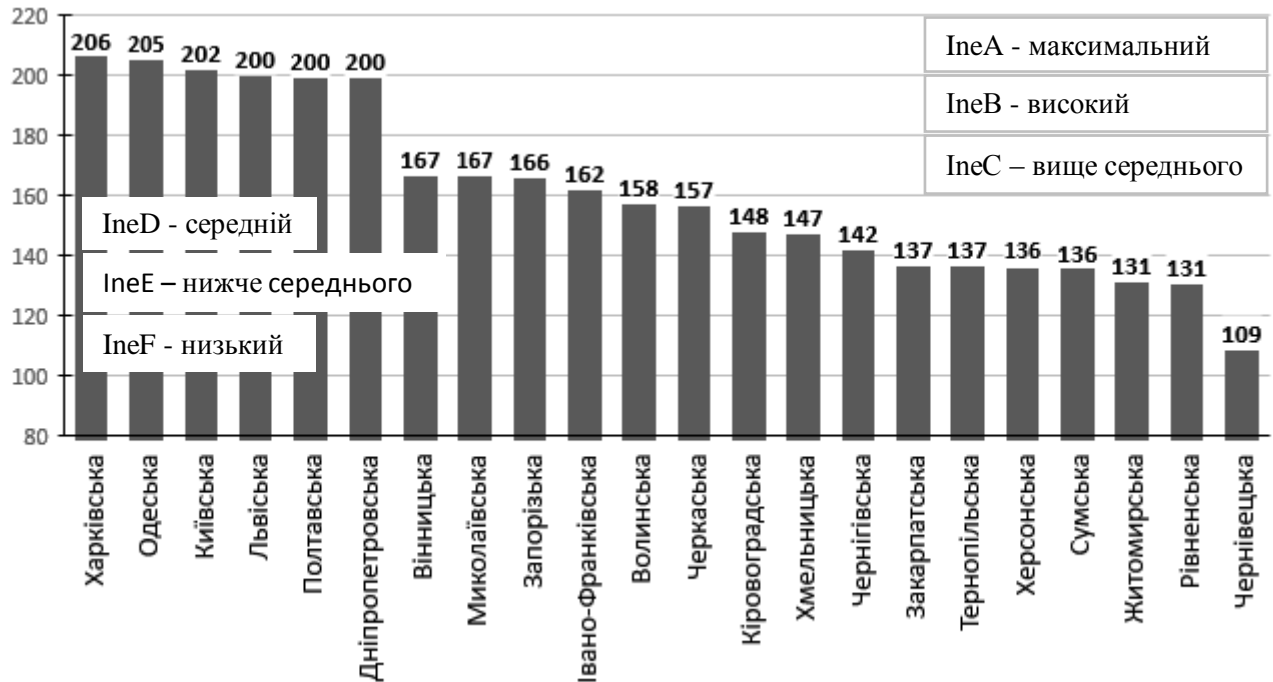

Рис. 7. Рейтинг регіонів України за оцінкою інвестиційної активності, балів (середнє за 2016-2017 рр.)

З метою визначення результату від залучення інвестицій у регіональний розвиток, на основі дослідження інвестиційної ефективності, здійснено рейтингову оцінку адміністративних областей країни, за результатами якої до групи лідерів, з показниками вище 180 балів, що відповідає рейтингу IneA й IneB, віднесено Миколаївську та Одеську області (рис. 7). При цьому остання за 2016-2017 рр. в своєму активі має найбільший приріст у +26 балів з середнім значенням за період у 201,8 бали (IneA), тоді як Миколаївська - втратила позиції (-39 балів) до середнього рівня IneD (147 балів). Херсонська обл. (136 балів) відзначається рейтингом IneE – нижче середнього. Доведено, що використання інвестиційного забезпечення в цілому по Причорноморського регіону оцінюється вище середнього у 168,6 балів (IneC), що на 7,7 бали вище середнього значення по країні.

Критичний аналіз інвестиційного процесу в регіоні дозволив виокремити наступні його ознаки (інвестиційний клімат упродовж останніх років значно погіршився, а інвестиційний процес в країні характеризується відсутністю стабільності; у розподілі інвестицій за регіонами країни зберігається надмірна диференціація) та визначити основні причини недостатньої інвестиційної активності, якими наразі є складний процес входження іноземних інвестицій в

країну, невисока довіра до стабільності урядових рішень, відсутність дієвих реформ, втручання уряду в роботу приватного бізнесу, високий рівень корупції та значні адміністративні перешкоди для розвитку інвестиційної діяльності, складність проходження процедури отримання дозвільних документів інвестиційного проекту, військовий конфлікт на сході України.

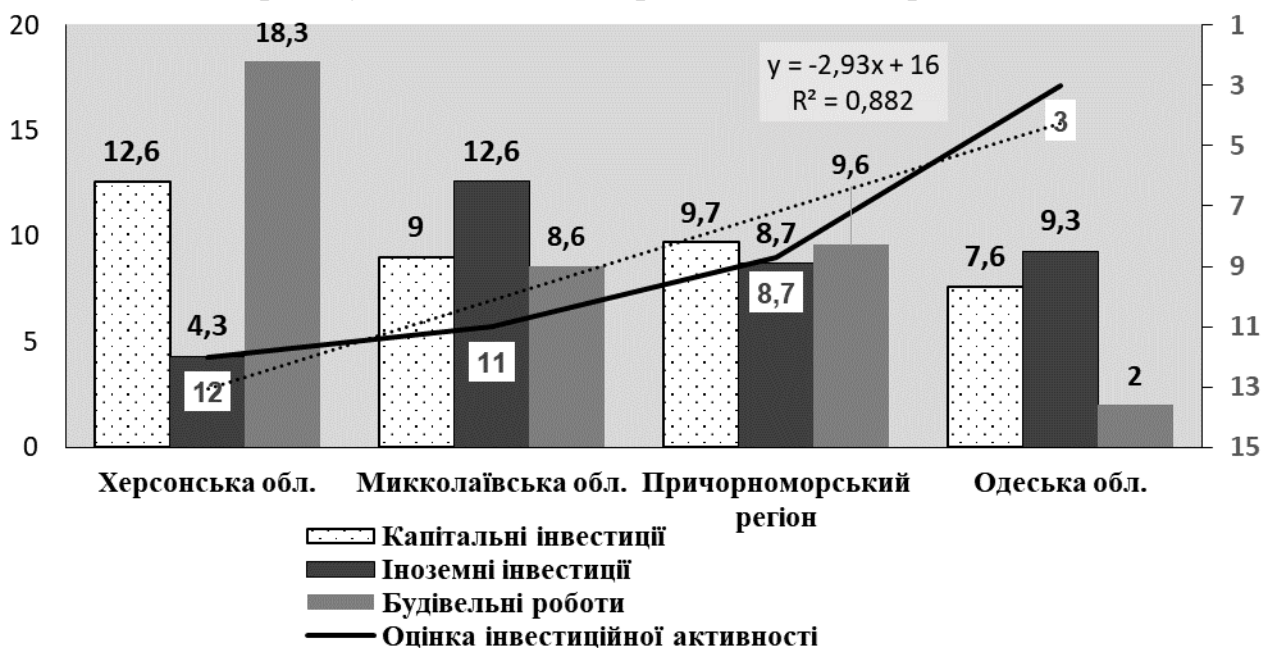

Рис. 8. Рейтинг областей Причорноморського регіону за оцінкою інвестиційної активності у 2017 р., місце в національному рейтингу

Визначення рейтингу областей Причорноморського регіону за оцінкою інвестиційної активності у 2017 р. (рис. 8) дозволило відзначити високі темпи її росту так високі середні значення окремих показників (капітальні вкладення, будівельні роботи, іноземні інвестиції) характерні саме для Одещини. Основна причина цього - активізація робіт в морегосподарському комплексі, будівельній галузі та у сільському господарстві тощо.

В роботі доведено, що рівень довіри суб'єктів підприємництва до держави залишається низьким, зокрема малі та середні підприємства скоріше вважають державу перешкодою бізнесової діяльності, ніж партнером. При цьому виявлено закономірність - із зростанням розміру підприємств зменшується частка суб'єктів, що вбачають у державі загрозу та зростає питома вага тих, хто вважає державу обмеженням чи перешкодою розвитку підприємництва. Визначено, що частка підприємців, які розраховують на державну підтримку через податкові пільги та часткове відшкодування відсотків за кредитами складає 25,0%, тоді як за рахунок субсидювання (31,0%).

Обґрунтовано комплекс найважливіших середньострокових заходів державної політики у напрямку формування сприятливого ділового клімату, підвищення інвестиційної привабливості регіону, активізації інноваційної діяльності господарюючих суб'єктів та зростання залучення прямих іноземних

інвестицій в національну та регіональну економіку, зокрема найближчої перспективи є ефективне подолання корупції у владних структурах, політика дії правоохоронних органів виключно у відповідності до чинного законодавства, ефективне впровадження судової реформи, спрощення вимог до чинного податкового адміністрування, вчасне виконання зобов'язань за програмами МВФ, залучення бізнесу до державно-приватного партнерства. З огляду на це, запропоновано концепція Державної регіональної політики інвестиційно-інноваційного розвитку, де взаємозв'язок організаційно-економічного інструментарію та регіонального соціально-економічного простору відбувається на засадах реалізації основних положень моделі розумної («смайт»)-спеціалізації регіону (рис. 9).

Рис. 9. Концепція Державної регіональної політики інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону

Запропонована концепція включає: 1) інструменти нормативно-правового забезпечення (нормативно-правова база щодо захисту інтелектуальної власності; щодо антимонопольного регулювання; щодо організації та підтримки діяльності наукових центрів; щодо діяльності малих та середніх підприємств; щодо регулювання фінансових ринків країни); 2) інвестиційний механізм (податкові пільги (звільнення від податків, податкові кредити), субсидії, гранти тощо); 3) портфель перспективних інвестиційно-інноваційних проектів регіону.

У результаті дослідження встановлено, що реалізацією інвестиційно-

інноваційної моделі розвитку регіону з метою переходу на нову доктрину соціально-економічних стандартів регіонального зростання має стати впровадження системи єдиного координуючого центру інвестиційно-інноваційної діяльності та створення *Центру інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону*, діяльність якого базується на механізмі своєчасного діагностування регіональних проблем та нагальних питань інвестиційно-інноваційного розвитку та розробкою практичних рекомендацій щодо їх вирішення. Запропоновано 3-рівневу організаційну структуру центру, головними елементами якої є сектори: інвестицій, інновацій, PR-діяльності, кредитного супроводу, зарубіжного досвіду, регіонального консалтингу, наукової підтримки, аналітичний та сектор взаємодії з регіональною торгово-промисловою палатою. З метою проведення активізації та комплексної мобілізації ресурсного потенціалу регіону з використанням новітніх методів управління інноваційно-інвестиційними процесами визначено стратегічні пріоритети, обґрунтовано першочергові завдання, принципи, вимоги до кадрового забезпечення.

Визначено, що окремим напрямком діяльності центру повинна стати взаємодія з Регіональними торгово-промисловими палатами Миколаївської, Одеської та Херсонської областей. Адже, той досвід, який мають регіональні торгово-промислові палати у сприянні розвитку народного господарства та національної економіки, її інтеграції у світову господарську систему, формуванню сучасних промислової, фінансової і торговельної інфраструктури стає вирішальним в умовах соціально-економічних регіональних потрясінь. Поряд з цим, ефективна координація діяльності всіх складових регіональної соціально-економічної просторової системи передбачає швидке усунення проблемних факторів розвитку Причорноморського регіону таких як: незначного масштабу покриття інвестиційно-інноваційними осередками; низького рівня інвестиційно-інноваційної активності; відсутності загальної регіональної програми інвестиційно-інноваційного розвитку; браку власних коштів підприємств для здійснення інвестицій та запровадження інновацій; обмеженості доступу до глобальної системи інформаційного простору інвестиційно-інноваційних ресурсів тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі теоретичного узагальнення обґрунтовано методологічні та методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо вирішення важливої наукової і практичної проблеми з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів господарювання в регіоні, як стратегічної основи соціально-економічного розвитку регіонів України. За результатами дослідження зроблено висновки теоретичного, методологічного і науково-прикладного характеру:

1. Запропоновано нову хронологічну періодизацію як інвестиційного, так й інноваційного розвитку, здійснено аналіз та визначено специфічні ознаки та особливості кожного з етапів. В розрізі інвестиційного розвитку виділено –

протоінвестиційний період, період початку зародження, наукового становлення, теоретичного перетворення, нового осмислення та сучасного розвитку, де інтенсивно розвиваються транснаціональні глобалізаційні процеси, з'являються теоретичні поведінкові концепції транснаціональних корпорацій, розвиваються теорії технологічного розвитку, портфельних інвестицій, захисту інвестицій, використання монопольного становища, життєвого циклу, перетікання капіталу, науково-дослідної переваги та інші теорії. Період сучасного розвитку інвестування характеризується розвитком новітніх векторів, зокрема таких як ІТ-індустрія, наноматеріали та нанотехнології тощо.

2. Розвинуто трактування поняття «інвестиційно-інноваційний потенціал регіону» з метою поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, що характеризує процес інвестиційно-інноваційного розвитку з позиції взаємозалежності елементів регіональної просторової структури - як сукупності в регіонально-просторовій структурі реальних та потенційно можливих об'єктів, які характеризуються або можуть характеризуватися високим ступенем інвестиційної та інноваційної активності. Визначено кількісний та якісний склад, ступінь активності регіональних об'єктів, їх насиченості (ємності) та активності.

3. Проведена діагностика інвестиційно-інноваційного активності регіональних суб'єктів продемонструвала відсутність стабільної динаміки змін основних показників територіального інвестиційно-інноваційного розвитку. Найвищий агрегований рівень інвестиційно-інноваційної активності за досліджуваний період характерний для Миколаївської області, питома вага якої у загально регіональному обсязі в середньому на +3,9 та +17,9 в.п. перевищує рівень Одеської та Херсонської областей, що демонструють вище середнього та низькі показники відповідно. Поряд з цим, дослідження тенденцій зниження інвестиційної та інноваційної активності, погіршення показників інвестиційної діяльності в регіонах України дозволили виділити ряд основних проблем інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону: низька інвестиційна й інноваційна активність підприємств регіону внаслідок високого рівня зношення основних виробничих засобів підприємств та дефіциту власних оборотних активів на їх оновлення та модернізацію; обмежена виробнича спеціалізація та сировинна експортна спрямованість економічної діяльності підприємств; надмірна формалізація розробки та декларативний характер затверджених стратегій розвитку, які не відображають реальних потреб територіального розвитку та можливостей його ресурсного забезпечення; наявність конфліктів щодо пріоритетності векторів розвитку між державними адміністраціями, територіальними радами та групами впливу на рівні регіону тощо.

4. Результати аналізу стратегічних та операційних цілей сталого розвитку, в основі якого лежить захист національних інтересів та виконання міжнародних зобов'язань, децентралізація та реалізація регіональної політики, що гармонійно поєднує регіональні інтереси з державними дозволили сформулювати основну мету Стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку

регіону, яка передбачає створення відповідного нормативно-правового, організаційно-економічного, соціально-інституційного базису реалізації існуючого інноваційного потенціалу, посилення консолідації вітчизняної науки та виробництва, активізацію регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Доведено, що досягнення поставлених цілей не можливе без розробки та впровадження регіонального програмно-цільового механізму управління інноваціями та інвестиціями, розбудови новітньої інноваційної інфраструктури з ефективною інформаційно-технологічною підсистемою, що забезпечуватимуть реалізацію визначених стратегічних пріоритетів інвестиційно-інноваційного розвитку на основі комплексу методів, важелів, стимулів, інструментів та ресурсів, призначених для реалізації затверджених стратегічних і операційних завдань щодо стимулювання інноваційного розвитку та покращення інвестиційного забезпечення.

5. На основі ґрунтовного дослідження інвестиційної привабливості в розрізі територіальних одиниць Причорноморського регіону встановлено, що з індексом 1,459 Одеська область посідає 1-е місце в регіональному рейтингу, посідаючи 3-є місце в загальнонаціональному рейтингу, тоді як Миколаївська та Херсонська області посідають 16 та 24 місце (1,329 та 1,264 відповідно). Серед нагальних проблем залучення інвестиційних ресурсів, які потребують термінового розв'язання з боку держави залишаються боротьба з корупцією, судова та земельна реформи, темпи реформування, зависокі ставки кредитування бізнесу, збройний конфлікт та проведення АТО, бюрократія, контрабанда та тіньова економіка. Втрата промислових територій в результаті ескалації збройного конфлікту на сході країни, зміна ринків збуту продукції й попиту на внутрішньому ринку привели до переорієнтації переваг інвесторів із промисловості на аграрний сектор. За 2014-2016 рр. капітальні інвестиції в аграрний сектор у грошовому виразі виросли в 2,7 рази до 50,5 млрд. грн., зокрема в Херсонській обл. до 2079,2 млн. грн. У результаті дослідження встановлено основні причини, які стимулюють інвестиції в агросектор: стабільний ріст попиту на аграрну продукцію, вплив реформ, можливість диверсифікувати ринки збуту продукції, високий рівень інвестиційної привабливості й збуту агропродовольчої продукції.

6. Доведено, що розробка організаційно-економічного механізму інвестиційно-інноваційного розвитку регіону передбачає комплексне впровадження інновацій у виробництво, управління різних рівнів (підприємство, регіон, держава, міжнародне співробітництво) та соціум і залежить від особливостей та змісту інвестиційно-інноваційної діяльності. В розрізі інноваційної компоненти запропоновано концептуальний підхід до формування ефективного інструментарію регіонального інноваційного розвитку, складовими якого є правовий, фінансово-економічний, організаційний, еколого-економічний та соціальний механізми удосконалення. В розрізі інвестиційної складової, як сукупності різноманітних форм, методів, видів та елементів фінансових відносин, що спрямовані на інноваційний розвиток регіону, розроблено концепцію структурованої організації інвестиційного механізму реалізації інноваційної політики, визначено його

функції та систему критеріїв (стартові умови регіону, статус регіону, нормативно-правове забезпечення інвестування, джерело фінансування, пріоритети інвестування). В результаті удосконалення системи ключових чинників впливу на процеси формування та розвитку комплексної інноваційно-інвестиційної політики регіону, базисом якої є досягнення рівноваги між економічною, соціальною ефективністю та екологічними обмеженнями розроблено відповідну схему, де обумовлено залежність розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу від методів та засобів стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності та ефективності регіонального управління.

7. З метою визначення інвестиційного потенціалу, інвестиційних ризиків, інвестиційного клімату та рівня інвестиційної активності запропоновано методичний підхід до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості регіону з використанням методу опитування топ-менеджерів підприємств (різних за розміром та формою господарювання) та критичного аналізу системи показників-індикаторів. Отримані результати дозволили обґрунтувати наступні висновки в розрізі критеріальних блоків, зокрема: інвестиційна діяльність підприємства, кон'юнктура ринку, привабливість області для започаткування та розвитку бізнесу, джерела конкурентних переваг, фактори, що обмежують збільшення виробництва, розвиток інфраструктури, освіта та людські ресурси, ефективність роботи місцевих органів влади (в інвестиційному процесі), доступ до фінансування, регіональна економіка, інновації та міжнародна інтеграція тощо.

8. Сформовані концептуальні підходи до розробки Стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону до 2030 року. На основі діагностування стартових умов регіонального розвитку завдяки проведеному SWOT та PEST-аналізу виявлені конкурентні переваги та обмеження перспективного розвитку регіону з урахуванням рекомендацій, запропонованих в межах проекту «Локальні інвестиції та національна конкурентоздатність» (USAID). Визначено стратегічні пріоритети Стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку: збалансоване інклюзивне економічне зростання на основі інноваційного розвитку конкурентоспроможної економіки; забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку на засадах розумної спеціалізації; висока якість життя людини, рівень безпеки та правосуддя; розвиток людського потенціалу; ресурсозбереження та збалансований розвиток територій; екологічна безпека та охорона довкілля.

9. Дослідження етапів формування регіонального інвестиційного процесу з метою визначення конкретного результату від залучення інвестицій в якості інвестиційної ефективності адміністративних областей дозволили виділити ряд специфічних особливостей, що її характеризують: підсумковий рейтинг базується на оцінці результатів за інвестиційною активністю (капітальні інвестиції, іноземні інвестиції і будівельні роботи) і соціально-економічним ефектом від інвестицій (заробітна плата, введення житла в експлуатацію, працевлаштування безробітних та надання послуг); є відносною оцінкою ефективності регіонального державного управління по реалізації своїх організаційно- та соціально-економічних функцій, що дозволяє виділити

регіони з високою інвестиційною ефективністю та успішними концепціями управління від тих, які потребують підвищення інвестиційної віддачі, зокрема через зміну векторів територіального розвитку, методів та принципів регіонального менеджменту. Здійснено рейтингову оцінку, за результатами якої до групи лідерів, з показниками вище 180 балів, що відповідає рейтингу IneA й IneB, віднесено Миколаївську та Одеську області. При цьому остання за 2016-2017 рр. в своєму активі має найбільший приріст у +26 балів з середнім значенням за період у 201,8 бали (IneA), тоді як Миколаївська - втратила позиції (-39 балів) до середнього рівня IneD (147 балів). Херсонська обл. (136 балів) відзначається рейтингом IneE – нижче середнього. Доведено, що використання інвестиційного забезпечення в цілому по Причорноморському регіону оцінюється вище середнього у 168,6 балів (IneC), що на 7,7 бали вище середнього значення по країні.

10. Розроблено рекомендації з формування механізмів активізації інвестиційно-інноваційної діяльності регіону та здійснено їх групування за напрямками: розробка узгоджених на державному та регіональному рівнях комплексних інвестиційно-інноваційних стратегій, спрямованих на концентрацію та ефективне використання потенціалу розвитку з метою впровадження пріоритетних високотехнологічних інвестиційних проектів та збалансованих за векторами соціально-економічного розвитку; формування інноваційно-інвестиційного середовища регіону через реалізацію новітніх форм та методів організації інноваційно-інвестиційної діяльності, зокрема на основі стратегічного планування регіонального розвитку; формування регіонального ринку інновацій, як системи трансформації людського, інтелектуального та соціального капіталу у промисловий та інвестиційний (венчурний); розробка та реалізація регіональної маркетингової стратегії з метою просування власного інноваційного продукту, як іміджевої характеристики регіону, на засадах досконалої внутрішньо- та міжгалузевої, міжрегіональної конкуренції, поглиблення транскордонного співробітництва та міжнародної інтеграції; запровадження новітніх принципів та методів стратегічного управління щодо стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури та кредитно-фінансових механізмів активізації інноваційних процесів з метою повної реалізації наукового та інноваційного потенціалу регіону; вдосконалення нормативно-правового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності з урахуванням світового досвіду, спрямованого на поліпшення об'єктно-суб'єктних відносин і подолання існуючих конфліктів в інноваційній сфері та управлінні регіонального розвитку.

11. У результаті дослідження встановлено, що реалізацією інвестиційно-інноваційної моделі розвитку регіону з метою переходу на нову доктрину соціально-економічних стандартів регіонального зростання має стати впровадження системи єдиного координуючого центру інвестиційно-інноваційної діяльності та створення Центру інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону, діяльність якого базується на механізмі своєчасного діагностування регіональних проблем та нагальних питань інвестиційно-інноваційного розвитку та розробкою практичних рекомендацій

щодо їх вирішення. Запропоновано 3-рівневу організаційну структуру центру, головними елементами якої є сектори: інвестицій, інновацій, PR-діяльності, кредитного супроводу, зарубіжного досвіду, регіонального консалтингу, наукової підтримки, аналітичний та сектор взаємодії з регіональною торгово-промисловою палатою.

12. Розроблено концепцію формування стимулюючого механізму інвестиційно-інноваційної активності Причорноморського регіону, в основі якого є розумна («сма́рт»)-спеціалізація, що виключає інерційний безпрограмний розвиток регіонів та формується у відповідності із принципами поєднання процесів глобалізації та локалізації, інтеграційної політики кластеризації, посилення транскордонних взаємодій в межах системи «бізнес-наука-громадськість», описує розуміння обмеженості ресурсів та можливостей їх найефективнішого застосування. З метою уніфікації регіонального зростання, що обумовлює трансформацію соціально-економічної системи нами визначено базові вектори реалізації розумної («сма́рт»)-спеціалізації. Концептуальна політика розумної спеціалізації суттєво перевищує масштаби інвестиційної та інноваційної політики, оскільки є процесом мобілізації конкурентних переваг, пріоритетів та максимізації нереалізованого наукового потенціалу, без урахування тенденцій соціально-економічного розвитку та технологічного укладу. Визначено механізм обґрунтування векторів розумної спеціалізації та описано функції державного регулювання трансформаційного процесу в даному контексті.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Зубков Р.С. Теоретико-методичні засади тлумачення дифеніції «інновація» / Р.С. Зубков // Наукові основи економічного розвитку України та світу: колективна монографія / За заг. ред. О.В. Царенко та ін. Міністерство освіти і науки України; Академія муніципального управління МОН України, Вінницький національний аграрний університет, Чернігівський національний технологічний університет, Національний гірничий університет. – Д.: НГУ, 2014. – С.157-170. – 326 с.

2. Зубков Р.С. Механізми активізації інвестиційно-інноваційних процесів регіональної економічної системи: теорія і практика. Монографія. – Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2017. – 332 с.

Статті у наукових фахових виданнях:

3. Зубков Р.С. Визначення та характеристика факторів впливу на інноваційно-інвестиційну активність регіональної економіки [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Економіка та суспільство. – 2016. – №7. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/journal-7/14-stati-7/582-zubkov-r-s>

4. Зубков Р.С. Основні рівні функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Східна Європа: економіка,

бізнес та управління. – 2017. – №6. – Режим доступу: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/6_2017/17.pdf

5. Зубков Р.С. Оцінка інвестиційного розвитку регіону як складова методів оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку матерії регіону [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Економіка та суспільство. – 2017. – №9. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/journal-9/16-stati-9/939-zubkov-r-s>

6. Зубков Р.С. Моніторинг регіональних проблем розвитку інвестиційно-інноваційних процесів / Р.М. Скупський, Р.С. Зубков// Вісник ХНАУ. Збірник наукових праць. Вип. 4. – Харків, ХНАУ. – 2017. – С. 461-472. *Особистий внесок здобувача: розглянуто еволюцію теорій та концепцій моніторингу регіональних проблем розвитку інвестиційно-інноваційних процесів.*

7. Зубков Р.С. Організаційно-економічний інструментарій удосконалення системи забезпечення зростаючої інвестиційно-інноваційної активності господарюючих суб'єктів / Р.М. Скупський, Р.С. Зубков// Вісник ХНАУ. Збірник наукових праць. Вип. 1. – Харків, ХНАУ. – 2018. – С. 460-473. *Особистий внесок здобувача: розглянуто обґрунтування переваг використання організаційно-економічного інструментарію.*

Статті, опубліковані у виданнях, що включені до наукометричних баз та видані за кордоном:

8. Зубков Р.С. Загальна характеристика та особливості розвитку основних етапів становлення інноваційної теорії [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Ефективна економіка. – 2014. – №11. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3532> **(журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus).**

9. Зубков Р.С. Теоретико-методичні підходи до концептуальної складової сутності дифеніції “інновація” [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Ефективна економіка. – 2014. – №12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3683> **(журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus).**

10. Зубков Р.С. Характеристика періодів хронологічної періодизації становлення інноваційної теорії / Р.С. Зубков // Науковий огляд. – 2014. – №8(9). – С. 58-81 **(журнал представлено у Російській наукометричній базі даних Science Index РИНЦ).**

11. Зубков Р.С. Характеристика основних підходів класифікації інновацій / Р.С. Зубков // Молодий вчений. – 2015. - №2(17) частина II. – С. 88-91 **(журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus).**

12. Зубков Р.С. Дослідження та аналіз окремих аспектів управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств Причорноморського регіону / Р.С. Зубков // Агросвіт. – 2016. - №23. – С. 39-43 **(журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus).**

13. Зубков Р.С. Сучасний стан та особливості інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств Причорноморського регіону України / Р.С. Зубков //

Економіка та держава. – 2016. - №12. – С. 32-33 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

14. Зубков Р.С. Особливості інвестиційного розвитку регіональної економіки / Р.С. Зубков // Економіка фінанси право. – 2016. - №12/4. – С. 10-13 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

15. Зубков Р.С. Основні джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств Причорноморського регіону України / Р.С. Зубков // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - №23. – С. 43-45 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

16. Зубков Р.С. Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств Причорноморського регіону України [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Ефективна економіка. – 2016. – №12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5312> (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

17. Зубков Р.С. Основні підходи до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіону / Р.С. Зубков // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. - №24. – С. 53-58 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

18. Зубков Р.С. Вплив інвестицій на розвиток регіону [Електронний ресурс] / Р.С. Зубков // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №14. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-14-2016/22-vipusk-14-gruden-2016-r/2621-zubkov-r-s-vpliv-investitsij-na-rozvitok-regionu> (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

19. Зубков Р.С. Методологічні підходи до розвитку та оцінки інвестиційно-інноваційної матерії регіону / Р.С. Зубков // Науковий вісник Херсонського державного університету: Економічні науки. – 2017. – Вип. 22. – Ч. 2. – С. 55-59. (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

20. Зубков Р.С. Аналіз методів оцінки інвестиційно-інноваційного функціонування матерії регіону / Р.С. Зубков // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 13-1/2017. – С. 149-154. (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

21. Зубков Р.С. Зарубіжний досвід інвестиційно-інноваційного розвитку регіону / Р.С. Зубков // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №10. – С. 11-16 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

22. Зубков Р.С. Ретроспективний аналіз показників інвестиційно-інноваційної динаміки Причорноморського регіону / Р.С. Зубков // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Випуск 23. – С. 115-119. (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus**).

23. Зубков Р.С. Особливості сучасної інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств Причорноморського регіону / Р.С. Зубков // Innovative solutions in modern science. – 2016. - №8 (8). – С. 21-27 (закордонне видання).

Матеріали науково-практичних конференцій:

24. Зубков Р.С. Теоретико-методологічне підґрунтя поняття "інновація" // Всеукраїнська наукова Інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 9)". - Тернопіль, – 2014. - С. 19-24 (24-25 листопада 2014 р.).

25. Зубков Р.С. Генеза еволюції інновацій як рушійної сили економічного розвитку // Сучасна наука: теорія і практика. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції. – Запоріжжя, – 2014. - С. 28-32 (28-29 листопада 2014 р.).

26. Зубков Р.С. Особливості дослідження категоріального апарату поняття "інновація" // Формування інноваційної економіки: світовий досвід та вітчизняні реалії. Міжнародна науково-практична конференція. – Херсон, – 2014. - С. 186-190 (12-13 грудня 2014 р.).

27. Зубков Р.С. Зміни та нововведення як іманентні складові дефініції інновація // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку. Матеріали XVI Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної заочної конференції. – Київ, – 2014. - С. 22-24 (26-27 грудня 2014 р.).

28. Зубков Р.С. Особливості інвестиційного розвитку регіону // Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення" (випуск 16). Міжнародна наукова інтернет-конференція - Тернопіль, – 2016. - С. 34-35 (1 грудня 2016 р.).

29. Зубков Р.С. Вплив інновацій на соціально-економічний розвиток регіону // Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції викладачів. – Миколаїв, – 2016. - С. 114-116 (5 жовтня 2016 р.).

30. Зубков Р.С. Особливості інвестиційно-інноваційної діяльності державного підприємства як елемента економічної стабільності Причорноморського регіону // Шляхи підвищення конкурентоспроможності соціально-економічної системи країни. Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції. – Миколаїв, – 2016. - С. 13-16 (17 листопада 2016 р.).

31. Зубков Р.С. Роль інвестицій в економіці регіону // Економіка та право: проблеми взаємодії та перспективи розвитку. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, – 2016. - С. 15-16 (9-10 грудня 2016 р.).

32. Зубков Р.С. Напрямки формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону // Проблеми стабілізації економіки країни. Частина II. Збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Тернопіль, – 2016. - С. 119-122 (16 грудня 2016 р.).

33. Зубков Р.С. Основні фактори впливу на інноваційно-інвестиційну матерію регіону // Сучасний стан і тенденції розвитку економіки країни. Міжнародна наукова інтернет-конференція. - Запоріжжя, – 2016. - С. 113-115 (16 грудня 2016 р.).

34. Зубков Р.С. Інвестування як напрямок розвитку Причорноморського

регіону // Розвиток соціально-економічних систем в сучасних умовах. Міжнародна наукова інтернет-конференція. - Харків, – 2016. - С. 70-73 (16-17 грудня 2016 р.).

35. Зубков Р.С. Вплив капітальних інвестицій на регіон // Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. - Київ, – 2016. - С. 37-39 (27-28 грудня 2016 р.).

36. Зубков Р.С. Міжнародний досвід інвестиційно-інноваційного розвитку регіону // Наука, економіка, інновації. Том 1. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - Чернівці, – 2017. - С. 24-25 (15-16 січня 2017 р.).

37. Зубков Р.С. Методи (підходи) до оцінки інвестиційно-інноваційного розвитку регіону // Наука та інновації. Том 1. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - Київ, – 2017. - С. 46-47 (30-31 січня 2017 р.).

38. Зубков Р.С. Загальна специфіка регіональної інвестиційно-інноваційної політики Китаю // Наукові дослідження: перспективи інноваційного розвитку суспільства і технологій. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. - Київ, – 2017. - С. 68-70 (27-28 січня 2017 р.).

39. Зубков Р.С. Японська модель інвестиційно-інноваційного розвитку регіону // Актуальні проблеми ефективності використання потенціалу економіки країни. Міжнародна науково-практична конференція. - Дніпро, – 2017. - С. 90-92 (20-21 січня 2017 р.).

40. Зубков Р.С. Місце оцінки інвестиційного розвитку регіону в інвестиційно-інноваційному аналізі регіону // Розвиток ефективних механізмів господарювання та управління в контексті сучасної економічної теорії. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ, – 2017. - С. 50-52 (10-11 лютого 2017 р.).

41. Зубков Р.С. Особливості функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону // Innovative economy: processes, strategies, technologies. International scientific conference. – Kielce, – 2017. - С. 41-42 (27 January 2017 р.).

АНОТАЦІЯ

Зубков Р.С. Механізми стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні: стратегічний вимір. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2018.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій з формування механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

У результаті дослідження встановлено, що реалізацією інвестиційно-інноваційної моделі розвитку регіону з метою переходу на нову доктрину соціально-економічних стандартів регіонального зростання має стати впровадження системи єдиного координуючого центру інвестиційно-

інноваційної діяльності та створення Центру інвестиційно-інноваційного розвитку Причорноморського регіону, діяльність якого базується на механізмі своєчасного діагностування регіональних проблем та нагальних питань інвестиційно-інноваційного розвитку та розробкою практичних рекомендацій щодо їх вирішення.

Запропоновано структурну схему механізму її інвестиційного забезпечення, як ключового елементу організаційно-економічної концепції, джерелами якого з метою реалізації програм розвитку адміністративних одиниць та інших цільових програм, соціальних, екологічних, інфраструктурних та бізнес-проектів виступають державний бюджет (субвенції), Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), обласний та інші місцеві бюджети, інвестиційні угоди, гранти, кошти юридичних та фізичних осіб тощо.

На основі теорії та методології регіонального розвитку та кластерного утворення, а також синергічних засад, розроблено концептуальний підхід до формування та сталого розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону, в основі якого є розумна (смайт)-спеціалізація.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційно-інноваційний розвиток, територіальна структура, регіонально-просторова структура, інвестиційно-інноваційний потенціал, інвестиційно-інноваційна активність, інвестиційний розвиток регіону, інноваційний розвиток регіону, інвестиційний клімат, інвестиційні ресурси.

АННОТАЦИЯ

Зубков Г.С. Механизмы стимулирования инвестиционно-инновационной активности в регионе: стратегическое измерение. - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие продуктивных сил и региональная экономика. – Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2018.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методологических основ и практических рекомендаций по формированию механизмов стимулирования инвестиционно-инновационной активности в регионе.

В результате исследования теоретических и методологических положений, ретроспективного становления инновационно-инвестиционной теории развития человечества предлагается новая хронологическая периодизация как инвестиционного, так и инновационного развития, осуществлен анализ и определены специфические признаки и особенности каждого из этапов.

Предложено к использованию толкования новой дефиниции «инвестиционно-инновационный потенциал региона» с целью объединения структурных объектов региона в единое базовое понятие, характеризующее процесс инвестиционно-инновационного развития с позиции

взаимозависимости элементов региональной пространственной структуры (ИИПР) - как в совокупности регионально-пространственной структуре реальных и потенциально возможных объектов, которые характеризуются или могут характеризоваться высокой степенью инвестиционной и инновационной активностью.

Результаты анализа стратегических и операционных целей устойчивого развития, в основе которого лежит защита национальных интересов и выполнения международных обязательств, децентрализация и реализация региональной политики, которая гармонично сочетает региональные интересы с государственными позволили сформулировать основную цель Стратегии инвестиционно-инновационного развития региона (СИИР), которая предусматривает создание соответствующего нормативно-правового, организационно-экономического, социально-институционального базиса реализации существующего инновационного потенциала, усиления консолидации отечественной науки и производства, активизацию региональных инвестиционно-инновационных процессов.

В результате исследования состояния, тенденций развития в течение 2010-2016 гг. и приоритетных направлений актуализированных Стратегий экономического и социального развития Николаевской, Одесской и Херсонской областей до 2020 года, Стратегии инновационного развития Украины на 2010-2020 годы и проект Стратегии устойчивого развития Украины до 2030 года сформированы концептуальные подходы к разработке Стратегии инвестиционно-инновационного развития (СИИР) Причерноморского региона до 2030 года.

Доказано, что с учетом концептуальных положений и специфических принципов разработка организационно-экономического механизма инвестиционно-инновационного развития региона предполагает комплексное внедрение инноваций в производство, управление различными уровнями (предприятие, регион, государство, международное сотрудничество) и социум и зависит от особенностей и содержания инвестиционно-инновационной деятельности.

В результате исследования разработаны рекомендации по формированию механизмов активизации инвестиционно-инновационной активности региона и осуществлена их группировка по направлениям.

С целью определения инвестиционного потенциала, инвестиционных рисков, инвестиционного климата и уровня инвестиционной активности предложен методический подход к интегральной оценки инвестиционной привлекательности региона с использованием метода опроса топ-менеджеров предприятий (различных по размеру и форме хозяйствования) и критического анализа системы показателей-индикаторов

В результате исследования установлено, что реализацией инвестиционно-инновационной модели развития региона с целью перехода на новую доктрину социально-экономических стандартов регионального роста должно стать внедрение системы единого координирующего центра инвестиционно-инновационной деятельности и создание Центра инвестиционно-

инновационного развития Причерноморского региона, деятельность которого базируется на механизме своевременного диагностирования региональных проблем и насущных вопросов инвестиционно-инновационного развития и разработкой практических рекомендаций по их решению.

Предложено 3-уровневую организационную структуру центра, главными элементами которой являются сектора: инвестиций, инноваций, PR-деятельности, кредитного сопровождения, зарубежного опыта, регионального консалтинга, научной поддержки, аналитический и сектор взаимодействия с Региональной торгово-промышленной палатой. С целью активизации и комплексной мобилизации ресурсного потенциала региона с использованием новейших методов управления инновационно-инвестиционными процессами определены стратегические приоритеты, обоснованы первоочередные задачи, принципы, требования к кадровому обеспечению.

Предложена структурная схема механизма инвестиционного обеспечения, как ключевого элемента организационно-экономической концепции, источниками которого с целью реализации программ развития административных единиц и других целевых программ, социальных, экологических, инфраструктурных и бизнес-проектов выступают государственный бюджет (субвенции), Государственный фонд регионального развития (ГФРР), областной и другие местные бюджеты, инвестиционные соглашения, гранты, средства юридических и физических лиц и тому подобное.

На основе теории и методологии регионального развития и кластерного образования, а также синергетических принципов, разработан концептуальный подход к формированию и устойчивого развития инвестиционно-инновационного потенциала Причерноморского региона, в основе которого есть умная (смайт)-специализация, что исключает инерционное беспрограммное развитие регионов и формируется в соответствии с принципами сочетания процессов глобализации и локализации, интеграционной политики кластеризации, усиления трансграничных взаимодействий в рамках системы «бизнес-наука-общественность», описывает понимание ограниченности ресурсов и возможностей их эффективного применения.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционно-инновационное развитие, территориальная структура, регионально-пространственная структура, инвестиционно-инновационный потенциал, инвестиционно-инновационная активность, инвестиционный развитие региона, инновационное развитие региона, инвестиционный климат, инвестиционные ресурсы.

SUMMARY

Zubkov R.S. Mechanisms of stimulation of investment and innovative activity in the region: strategic measurement. - Qualification scientific work as the manuscript.

The thesis on receiving an academic degree of the Doctor of Economics in the specialty 08.00.05 - development of productive forces and regional economy. - Odessa national academy of food technologies, Odessa, 2018.

The thesis is devoted to development of teoretiko-methodological bases and practical recommendations about formation of mechanisms of stimulation of investment and innovative activity in the region.

As a result of a research it is established that realization investment-innovative models of development of the region for the purpose of transition to the new doctrine of social and economic standards of regional growth there has to be an introduction of system of the uniform coordinating center of investment-innovative activity and creation of the Center of investment-innovative development of the Black Sea region, which activity is based on the mechanism of timely diagnosing of regional problems and vital issues of investment innovative development and development of practical recommendations about their decision.

The block diagram of the mechanism of her investment providing as key element of the organizational and economic concept as which sources for the purpose of implementation of programs of development of administrative units and other target programs, social, ecological, infrastructure and business projects the state budget (subventions), Public foundation of regional development (PFRD), regional and other local budgets, investment agreements, grants, means of legal entities and individuals act, etc. is offered.

On the basis of the theory and methodology of regional development and cluster formation and also synergy bases, developed conceptual approach to formation and sustainable development of investment and innovation potential of the region at the heart of which is clever (smart) – specialization.

Keywords: investment attractiveness, investment-innovative development, territorial structure, regional-spatial structure, investment-innovateon potential, investment and innovative activity, investment development of the region, innovative development, investment climate, investment resources.

Для нотаток

Підписано до друку 12.04.2018 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 1,9. Зам. № 535. Наклад 100 прим.

Надруковано з готових оригінал-макетів
ФОП Попова Н.М., м. Одеса, вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61